

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 10

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Кастрычнік + прылож.

1953

Першыя дні Кастрычніка

УРЫВАК З ПАЭМЫ В. МАЯКОЎСКАГА „ВЛАДЗІМІР ІЛЫЧ ЛЕНІН“

Калі я
падсумоўваю
перажытое,
капаюся ў днях —
ярчэйшы дзе,
мне ўспамінаецца
адно і тое —
дваццаць пятае,
першы дзень.
Неба ўтыкана
штыкоў
маланкамі,
матросы
ў бомбы гуляюць,
як у мячыкі.
Смольны
гудзе
з вечару да ранку.
У лентах патронных
стаяць кулямётчыкі.
— Вас
выклікае
таварыш Сталін.
Направа
трэцяя,
ён
там.
— Таварышы,
не спыняцца!
Чаго сталі?
У броневікі
і на паштамт! —
— Ёсць! —
павярнуўся
і знік, як у моры,
і толькі
на стужцы
у флоцкага пад лямпай
мільгнула —
«Аўрора».

Хто мчыцца з загадам,
хто ў спрэчках да зморы,
хто лязгае
затворам
на левым калене.
Сюды
з таго канца карыдора
бачком
прайшоў
непрыкметна Ленін.
Ужо
Ільічом
паведзеныя ў бітвы,
яшчэ
не знаючы
яго па партрэтах,
штурхаліся,
крычалі,
вастрэй за брытву
салдаты салдатаў
крылі пры гэтым.
І ў гэтай жаданай
жалезнай буры
Ільіч ішоў
імклівай
хадою,
ішоў,
спыняўся,
вока жмурыў,
заклаўшы
рукі свае за спіною.
У нейкага хлопца
ў абмотках,
калматага,
нацэліўся вокам,
трапнейшым ад куль,

як быццам
сэрца
з-пад слоў выматваў,
як быццам душу
выцягваў адтуль.
І знаў я,
што ўсё
зразумеецца, зробіцца
і гэтым вокам
напэўне вылавіцца —
і крык сялянскі,
і воля нобельца,
і енкі фронту,
і воля пуцілаўца.
У чэрапе
сотняй
губерняў варочаў,
людзей ён
насіў у ім
болей мільярда.
Ён
свет
узважаў
на працягу ночы,
а ранкам загадваў:
— Усім!
Усім!
Усім гэта —
франтам,
крывёю п'яным,
рабам
усялякага роду,
што ў паноў
гібеюць нягодных, —
Улада Советам!
Зямля сялянам!
Мір народам!
Хлеб галодным!

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

10

ГОД ВЫДАННЯ
ДВАЦЦАЦЬ ДЗЕВЯТЫ

КАСТРЫЧНІК 1953

БИБЛИОТЕКА
СССР
ИМ. В. И. ДЕННИК

3585
п-54

«ЁСЦЬ ТАКАЯ ПАРТЫЯ!»

3 карціны мастака Е. Кібрыка.

З Вялікім Святam

ЗПАЧУЦЦЁМ глыбокай патрыятычнай гордасці рыхтуецца савецкі народ да 36 гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Радаснае, натхняючае свята! Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя адкрыла новую эру ў гісторыі чалавецтва — эру крушэння капіталізма і таржаства сацыялізма і камунізма.

У гісторыі чалавецтва было нямала рэвалюцый. Адны прыгнятальнікі змянялі другіх, а працоўнаму народу ад гэтага лягчэй не жылося. Толькі перамога Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі забяспечыла знішчэнне эксплуатацый і эксплуатацыі чалавека чалавекам, толькі яна перадала ў рукі працоўных усе багацці краіны — фабрыкі, заводы, зямлю і яе нетры.

Кастрычніцкая рэвалюцыя нанесла сусветнаму капіталізму смяротную рану, ад якой яму ніколі не аправіцца. Натхнёныя перамогай Кастрычніка мільёны людзей узняліся на барацьбу са сваімі прыгнятальнікамі. Гэтая барацьба прынесла ўжо выдатныя вынікі. У новым Кітаі, Польшчы, Чэхаславакіі, Балгарыі, Румыніі — ва ўсіх краінах народнай дэмакратыі працоўны народ упэўнена будзе радаснае жыццё.

Наша краіна яркім светачам асвятляе барацьбу працоўных капіталістычных краін. І колькі-б ні шалелі капіталісты, гісторыя вынесла ім суровы прысуд — пагібель капіталізма немінуча.

Перамогу Кастрычніцкай рэвалюцыі забяспечыла Комуністычная партыя, створаная і выхаваная найвялікшым геніем чалавецтва В. І. Леніным. Доўгія гады рыхтавала партыя рабочы клас і працоўнае сялянства нашай краіны да рашаючай схваткі з капіталізмам. Найвялікшыя выпрабаванні выпалі на долю камуністаў, але ні турмы, ні ссылкі — нішто не зламала іх волі да перамогі.

Комуністычная партыя Савецкага Саюза прайшла слаўны поўвекавы шлях гераічнай барацьбы, цяжкіх выпрабаванняў і сусветна-гістарычных перамог. Загартаваная ў баях пад кіраўніцтвам геніяльнага Леніна, вучня і прадаўжальніка справы Леніна вялікага Сталіна і іх саратнікаў наша Комуністычная партыя з'яўляецца цяпер вядучай, кіруючай і накіроўваючай сілай савецкага грамадства, якое будзе камунізм.

36 год жыцця нашай Радзімы з'яўляюцца гадамі бяспрыкладнай барацьбы і перамог. У перыяд грамадзянскай вайны Комуністычная партыя прывяла народы нашай краіны да поўнай перамогі над інтэрвентамі і белавардзейцамі. У гады мірнага будаўніцтва наша краіна пад кіраўніцтвам партыі зрабіла гіганцкі скачок уперад, ператварыўшыся з адсталай аграрнай у магутную індустрыяльна-калгасную дзяржаву.

З асаблівай сілай сказалася магутнасць савецкага ладу ў гады Вялікай Айчыннай вайны, у якой наш гераічны народ атрымаў выдатную перамогу над фашысцкімі захопнікамі. Савецкія людзі адстаялі не толькі сваю свабоду і незалежнасць, але выратавалі ад фашысцкага заняволення народы Еўропы і Азіі. У выніку гераічных перамог Савецкага Саюза ў другой сусветнай вайне краіны з насельніцтвам звыш 600 мільёнаў чалавек парвалі з капіталізмам і на чале з нашай вялікай Радзімай стварылі магутны лагер міру і дэмакратыі.

2 Выдатныя поспехі дасягнуты нашай Радзімай у

пасляваенныя гады. Даволі сказаць, што аб'ём прамысловай вытворчасці ў 1953 годзе будзе прыкладна ў два з паловай раза больш, чым у даваенным 1940 годзе. Наша буйная прамысловасць у сучасны момант кожныя дзевяць дзён выпускае столькі прадукцыі, колькі ў дарэвалюцыйнай Расіі выпускалася на працягу цэлага года.

Няспынна ідзе ўгару сацыялістычная сельская гаспадарка, якая з'яўляецца самай буйнай, самай механізаванай у свеце.

З краіны, у мінулым цёмнай і непісьменнай, наша Радзіма стала краінай высокай сацыялістычнай культуры. Ні ў адной краіне свету няма столькі школ і вышэйшых навучальных устаноў, нідзе няма столькі вучняў і студэнтаў, колькі ў нас.

Усё прагрэсіўнае чалавецтва радуецца поспехам нашай краіны. Простыя людзі ўсяго свету ведаюць, што Савецкі Саюз з'яўляецца магутным аплотам міру і бяспекі народаў. Да нашай вялікай Радзімы накіраваны іх мары і надзеі. Нашы поспехі натхняюць усіх сапраўдных барацьбітоў за мір і дружбу народаў.

Вялікі Кастрычнік вызваліў усе нацыянальнасці былой царскай Расіі ад палітычнага, нацыянальнага і эканамічнага ўціску, згуртаваў іх у адзіную брацкую сям'ю. Ленінска-сталінская нацыянальная палітыка забяспечыла і магутны росквіт нашай рэспублікі.

Колькі гордасці і радасці выклікае ў нас сталіца рэспублікі — Мінск, якая не так даўно ляжала ў руінах. Мінск становіцца адным з прыгажэйшых гарадоў краіны. У Савецкай Беларусі за пасляваенныя гады створана буйная прамысловасць — трактарная, аўтамабільная, станкабудаўнічая, веласіпедная і іншая. Усё шырэй развіваецца лёгкае і харчовае прамысловасць, якая вырабляе важнейшыя прадметы народнага спажывання — тканіну, абутак, трыкатаж, мэблю, прадукты харчавання. Савецкая дзяржава ўсё больш аснашчае перадавой тэхнікай сельскую гаспадарку.

У нашай рэспубліцы няма зараз такога кутка, дзе-б за гады савецкай улады карэнным чынам не змянілася жыццё працоўнага чалавека. Дастатак і культура трывала ўвайшлі ў быт беларускага народа. Бескарыслівая дапамога вялікага рускага народа і ўсіх народаў нашай Радзімы дала магчымасць працавітаму беларускаму народу стаць у рады перадавых будаўнікоў камунізма.

Вялікі Кастрычнік прывёў у дзеянне шырокія народныя масы. Мільёны жанчын знайшлі ключы ад свайго шчасця. Партыя ўзняла іх на недасягальную пры капіталізме вышыню, прынесла ім радасць творчай працы і шчасце мацярынства.

36-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі савецкі народ сустракае, натхнёны гістарычнымі рашэннямі пятай сесіі Вярхоўнага Савета СССР і вераснёўскага Пленума Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

У гэтых гістарычных дакументах разгорнута праграма далейшага крутога ўздыму нашай прамысловасці і сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, забяспечання новых поспехаў у будаўніцтве камунізма. Горача ўхваляючы рашэнні партыі і ўрада, савецкі народ прыкладае ўсе свае сілы, каб хутчэй ператварыць іх у жыццё.

Заклік Цэнтральнага Камітэта партыі накіраваць усе намаганні на ўздым сельскай гаспадаркі знаходзіць гарачы водгук у рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў прамысловых прадпрыемстваў. У гэтым нумары мы друкуем пісьмы работніц-комсамолак Мінскага аўтазавода Т. Каралёвай, М. Мухінай, С. Сіпкоўскай і камуністкі, работніка планавога аддзела трактара-зборачнага цэха № 2. В. Жаравай. У адказ на рашэнне вераснёўскага Пленума ЦК КПСС яны рашылі паехаць на работу ў вёску, каб перадаць свой вопыт і веды працаўнікам сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

У партыйныя і савецкія арганізацыі паступае шмат заяў ад былых трактарыстаў, механізатараў, аграномаў і іншых спецыялістаў сельскай гаспадаркі з просьбай накіраваць іх на работу ў МТС і калгасы.

«Дзяўчаты, вярніцеся на трактар!» — з такім заклікам звярнулася Зінаіда Малюціна, былая трактарыстка Гродзенскай МТС, а цяпер работніца рамонтна-падшыпнікавага завода. Сама яна цвёрда вырашыла вярнуцца ў МТС, каб змагацца за далейшы ўздым сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

У Рэчыцкі раённы Совет дэпутатаў працоўных падала заяву аграном Тамара Малецкая. Яна просіць накіраваць яе на работу ў МТС або калгас. Аб тым жа просіць інжынер Салтанаўскага спіртазавода Ніна Котава і многія іншыя савецкія патрыёты. Гэтыя факты ярка сведчаць аб тым, што савецкія людзі адзінадушна падтрымліваюць палітыку партыі і ўрада.

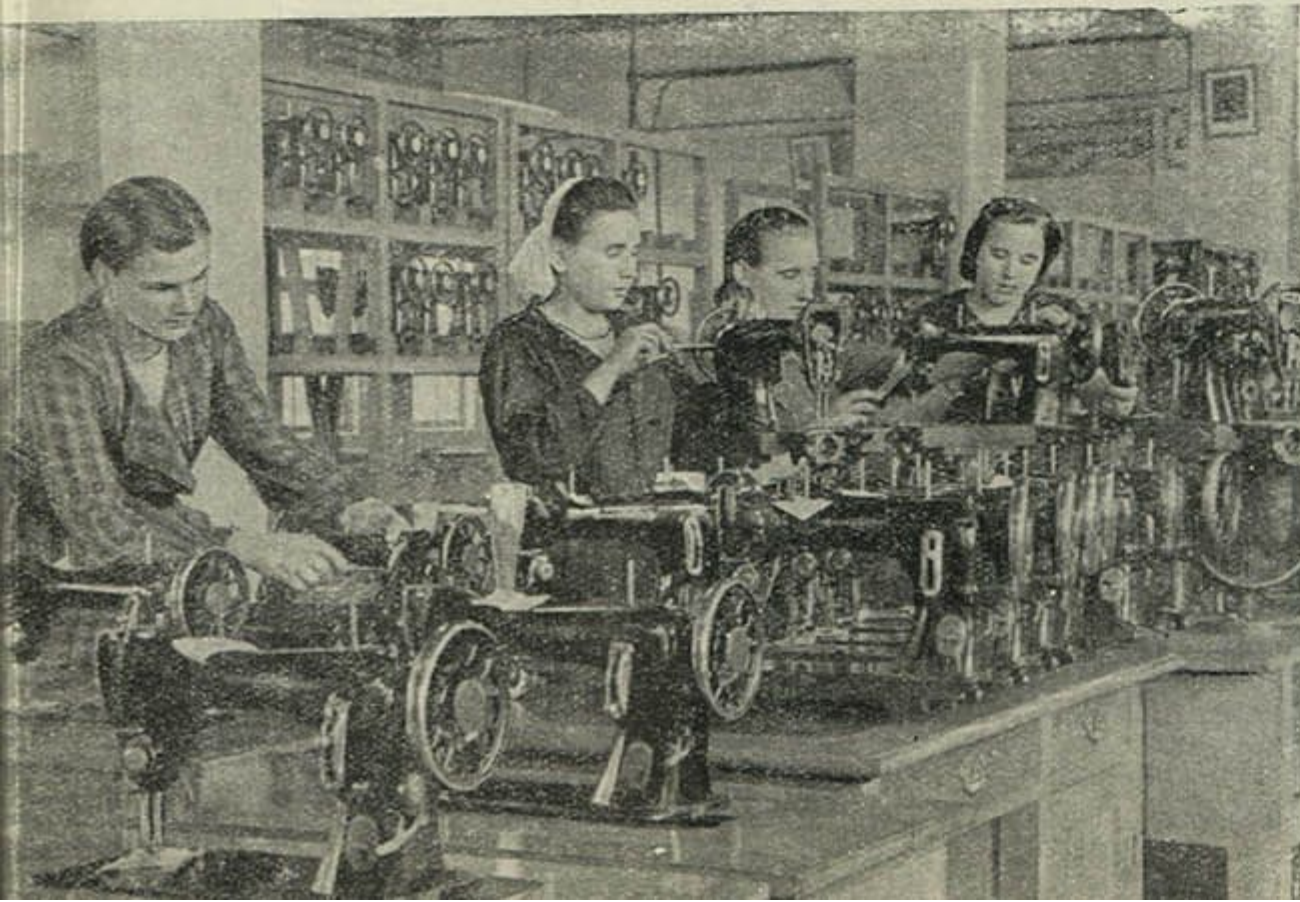
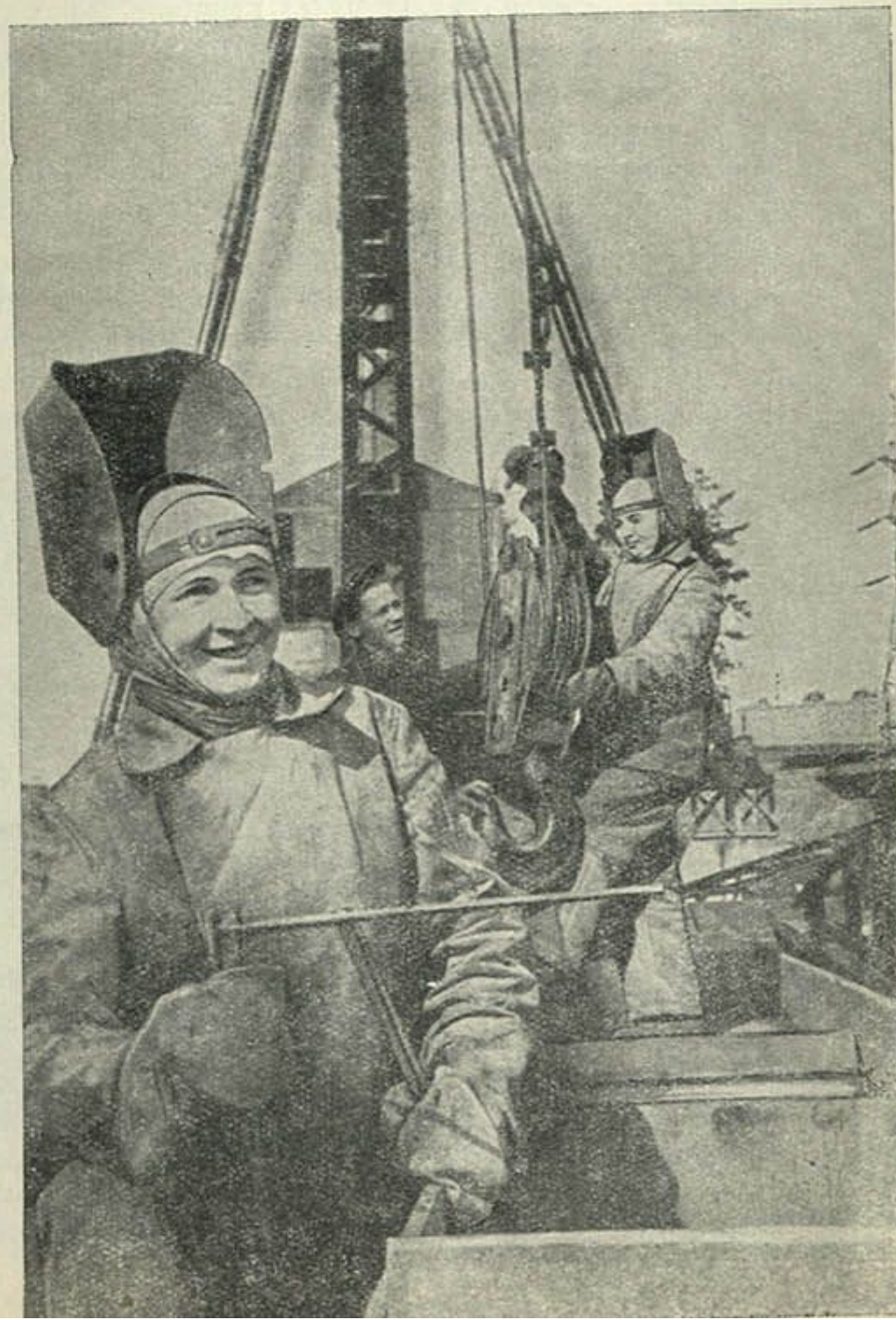
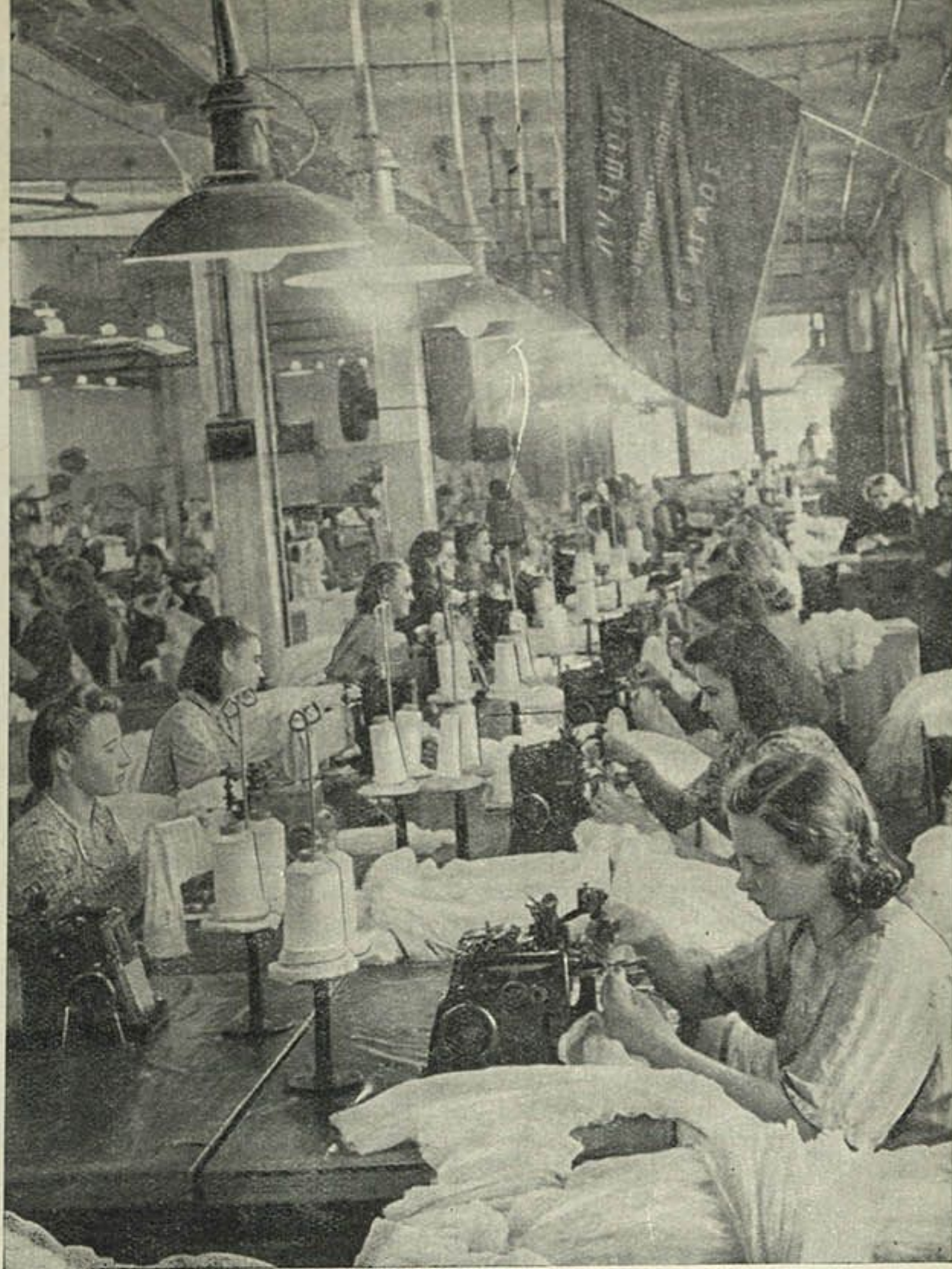
Дастойную сустрэчу ўсенароднаму святу рыхтуе беларускі народ. З новай сілай разгортваецца сацыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне гадовага плана, за палепшанне якасці прадукцыі, за эканомію сыравіны і матэрыялаў, за стварэнне багацця прадметаў народнага спажывання. На стаханавую вахту ў чэсць 36-й гадавіны Вялікага Кастрычніка становяцца тысячы работніц і калгасніц БССР.

Пажадаем жа жанчынам нашай рэспублікі новых творчых поспехаў. З вялікім святам, дарагія таварышы!

Калектыў рабочых і інжынерна-тэхнічных работнікаў Аршанскага завода швейных машын асвоіў выпуск новага віду прадукцыі нажных швейных машын першага класа. Тут налічваецца 26 брыгад выдатнай якасці. Да канца года калектыў завода абавязваўся даць краіне тысячу звышпланавых машын.

На здымку ўнізе злева: у зборачным цэху завода. На перэднім плане прыёмшчыца АТК — комсамолка Паліна Алацьева, якая сістэматычна выпрацоўвае больш як паўтары зменныя нормы. Унізе справа: лепшая электразваршчыца Мінскага завода металаканструкцыі камуністка Ларыса Мацёкіна. Яе штодзённая выпрацоўка 180 проц. пры выдатнай якасці работы. На здымку ўверсе: цэх капроновых панчоў віцебскай панчошна-трыкатажнай фабрыкі «КІМ».

Фото М. Рэбі
(Фотахроніка БелТА)
і К. Якубовіча

ПРАГРАМА КРУТОГА ЎЗДЫМУ СЕЛЬСКОЙ ГАСПАДАРКІ

ВЕРАСНЁўСКИ Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза прыняў пастанову па дакладу першага сакратара ЦК КПСС таварыша Н. С. Хрушчова аб мерах далейшага развіцця сельскай гаспадаркі СССР. Увесь савецкі народ успрыняў гэты гістарычны дакумент як новае яркае праяўленне нястомных клопатаў Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада аб павышэнні добрабыту працоўных нашай краіны, аб максімальным задавальненні іх матэрыяльных і духоўных патрэбнасцей.

Створаная пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі сацыялістычная сельская гаспадарка нашай краіны з'яўляецца самай буйнай і механізаванай сельскай гаспадаркай у свеце і бясспрэчна даказала свае рашаючыя перавагі перад любой прыватнаўласніцкай сельскагаспадарчай вытворчасцю — як дробнатаварнай, так і буйнай капіталістычнай. Заснаваныя на магутнай індустрыяльна-тэхнічнай базе, узброеныя сучаснай тэхнікай калгасы і саўгасы забяспечылі значны рост прадукцыйнасці сельскай гаспадаркі і яе высокую таварнасць.

Сваю вялікую жыццёвую сілу, свае невычарпальныя магчымасці сацыялістычная сельская гаспадарка даказала як у гады мірнага будаўніцтва, так і ў гады цяжкіх ваенных выпрабаванняў. У пасляваенныя гады ў нашай краіне за кароткі тэрмін адноўлена і значна расшырана вытворчасць збожжа, адноўлены і расшыраны пасёўныя плошчы цукровых буракоў, сланечніка і раду іншых тэхнічных культур, дасягнут значны прырост пагалоўя жывёлы.

Па меры ўмацавання і далейшага развіцця грамадскай гаспадаркі калгасаў расце іх багацце, павялічваецца грашовыя і натуральныя прыбыткі калгаснікаў. Непадзельныя фонды калгасаў з 1940 г. па 1952 год падвоіліся. Рэальныя прыбыткі калгаснікаў зараз у некалькі раз вышэй узроўню прыбыткаў працоўнага сялянства да рэвалюцыі. Калгасны лад вывёў працаўнікоў сельскай гаспадаркі на шырокую дарогу заможнага і культурнага жыцця.

Аднак, як адзначыў Пленум ЦК КПСС, велізарныя рэзервы і магчымасці буйнай сацыялістычнай сельскай гаспадаркі выкарыстоўваюцца яшчэ дрэнна. У нашай краіне ёсць нямала адсталых і нават запушчаных калгасаў і цэлых раёнаў. У многіх калгасах і раёнах нізкая ўраджайнасць збожжавых і тэхнічных культур.

Асабліва дрэнна абстаіць справа з развіццём жывёлагадоўлі. Пагалоўе жывёлы расце вельмі павольна, а пагалоўе

кароў у краіне не дасягнула даваеннага ўзроўню. Вельмі нізкая прадукцыйнасць жывёлы.

Буйныя недахопы маюць месца ў вытворчасці бульбы і гародніны, што не дае магчымасці палепшыць забяспечанне гэтымі прадуктамі працоўных горада і з'яўляецца тормазам у справе далейшага ўздыму жывёлагадоўлі.

Пастанова Пленума Цэнтральнага Камітэта КПСС ускрывае прычыны недастатковага ўзроўню сельскагаспадарчай вытворчасці ў цэлым і адставання раду важных галін сельскай гаспадаркі.

«Комуністычная партыя, — указваецца ў пастанове Пленума, — паслядоўна праводзіла курс на ўсямернае разгортванне цяжкой індустрыі, як неабходнай умовы паспяховага развіцця ўсіх галін народнай гаспадаркі, і дабілася на гэтым шляху буйнейшых поспехаў. На вырашэнне гэтай першачарговай народнагаспадарчай задачы была звернута галоўная ўвага, сюды накіроўваліся асноўныя сілы і сродкі. Справай індустрыялізацыі краіны былі заняты нашы лепшыя кадры. У нас не было магчымасці забяспечыць адначасовае развіццё высокімі тэмпамі і цяжкой індустрыі, і сельскай гаспадаркі, і лёгкай прамысловасці. Для гэтага трэба было стварыць неабходныя прадпасылкі. Цяпер гэтыя прадпасылкі створаны. Мы маем магутную індустрыяльную базу, ўзмацнёныя калгасы і падрыхтаваныя кадры ва ўсіх галінах гаспадарчага будаўніцтва.

Але ёсць і іншыя прычыны адставання раду важных галін сельскай гаспадаркі, прычыны, якія карэняцца ў недахопах нашай работы, у недахопах кіраўніцтва сельскай гаспадаркай, гэта значыць прычыны, якія залежаць ад нас саміх».

Да ліку такіх прычын адносіцца перш за ўсё парушэнне аднаго з карэнных прынцыпаў сацыялістычнага гаспадарання — прынцыпа матэрыяльнай зацікаўленасці работнікаў у развіцці вытворчасці, у павелічэнні яе даходнасці. Як вядома, партыя і ўрадам яшчэ да вайны быў устаноўлен прынцып вылічэння абавязковых паставак калгасамі прадуктаў паляводства і жывёлагадоўлі з кожнага гектара пахаці або зямельнай плошчы, замацаванай за калгасамі. Гэты прынцып стварае зацікаўленасць калгасаў і калгаснікаў у развіцці ўсіх галін грамадскай гаспадаркі, але ён не захоўваўся ў практыцы нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў. На справе было так, што калгасам, якія ў выніку добрай работы атрымлівалі высокія ўраджаі сельскагаспадарчых культур і дабіваліся высокай прадукцыйнасці жывёлагадоўлі, устанаўліваліся заданні па абавязковых пастаўках дзяржаве прадукцыі ў значна большых размерах, чым адстаючым, дрэнна працуючым калгасам.

Асновай калгаснага ладу з'яўляецца грамадская гаспадарка. У ёй крыніца багацця прадуктаў сельскай гаспадаркі, культурнага і заможнага жыцця калгаснікаў. Але, паводле Статута сельгасарцелі, кожнаму калгаснаму двару прадастаўлена права мець невялікую падсобную асабістую гаспадарку для задавальнення спажывецкіх патрэб, пакуль яны яшчэ не могуць быць задаволены поўнасцю за кошт гра-

З велізарнай радасцю сустрэлі калгаснікі рэспублікі пастанову Пленума ЦК КПСС «Аб мерах далейшага развіцця сельскай гаспадаркі СССР». Жывёлаводы сельгасарцелі «Савецкая Беларусь» (Мінскі раён) абавязаліся ў бліжэйшыя гады рэзка павялічыць пагалоўе і прадукцыйнасць грамадскай жывёлы.

На здымку: комсамолка Людміла Салагубава чытае пастанову Пленума ЦК КПСС жывёлаводам калгаса.

Фото П. Наватарова
(Фотахроніка БелТА).

мадскай гаспадаркі. Правільнае спалучэнне грамадскага і асабістага ў арцелі пры падпарадкаванні асабістых інтарэсаў грамадскім з'яўляецца важнейшым прынцыпам арцельнай формы калгаснай гаспадаркі. Між тым гэты важны прынцып таксама аказаўся парушаным.

Адной з галоўных прычын сур'ёзнага адставання раду жыццёва важных галін сельскай гаспадаркі з'яўляецца зусім незадавальняючае выкарыстанне магутнай сельскагаспадарчай тэхнікі, вялікія недахопы ў рабоце МТС, незадавальняючае кіраўніцтва калгасамі, МТС і саўгасамі з боку савецкіх і сельскагаспадарчых органаў.

У пастанове Пленума гаворыцца таксама аб прычынах, якія залежаць ад саміх калгасаў, ад старшынь і праўленняў калгасаў, ад калгаснікаў. У многіх арцелях усё яшчэ нізкая працоўная дысцыпліна, не ўсе калгаснікі ў поўнай меры прымаюць удзел у калгаснай вытворчасці. Не ўсюды добра арганізавана праца калгаснікаў. Яшчэ нямала фактаў несвядомых, нядабайных адносін да грамадскага добра.

Пленум Цэнтральнага Камітэта нашай партыі прызнаў неабходным правесці рад мер, накіраваных на ўздым адстаючых галін сельскай гаспадаркі, калгасаў, саўгасаў і раёнаў да ўзроўню перадавых, з тым, каб забяспечыць магутны ўздым усёй сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Баявая задача заключаецца ў тым, каб у найкарацейшы тэрмін дабіцца магутнага ўздыму жывёлагадоўлі і ў першую чаргу грамадскай.

Побач з усямерным развіццём грамадскай жывёлагадоўлі неабходна клапаціцца аб павелічэнні пагалоўя жывёлы, якое знаходзіцца ва ўласнасці калгаснікаў. Пленум ЦК КПСС рашыў вызваліць на другое поўгоддзе 1953 года ад мясапаставак і не прыцягваць да мясапаставак у 1954 годзе гаспадаркі калгаснікаў, якія паводле даных ўліку на 15 чэрвеня 1953 года не мелі жывёлы ў асабістым карыстанні. Адначасова з гаспадарак калгаснікаў, рабочых і служачых спісана ўся запазычанасць мінулых год па абавязковых пастаўках прадуктаў жывёлагадоўлі дзяржаве па становішчу на 1 студзеня 1953 года. У пастанове Пленума сказана, што дзяржава ідзе на гэтую меру, каб дапамагчы калгаснікам, рабочым і служачым захаваць жывёлу, якая знаходзіцца ў іх асабістай уласнасці, а таксама палегчыць магчымасць набыцця жывёлы тым, хто яе не мае.

У рашэннях Пленума ўказаны шляхі павелічэння пагалоўя і павышэння прадуктыўнасці жывёлагадоўлі. У кожным калгасе неабходна стварыць трывалую кармавую базу, забяспечыць грамадскую жывёлу добрымі і ў дастатковай колькасці грубымі і сакавітымі кармамі, фуражным збожжам і іншымі канцэнтратамі, у шырокіх размерах укараняць летняе стойлава-лагернае ўтрыманне жывёлы, забяспечыць усё пагалоўе добрымі памяшканнямі, расшырыць механізацыю кормаздабывання і працаёмкіх работ на фермах. Сур'ёзным стымулам у развіцці жывёлагадоўлі, а таксама ў вытворчасці бульбы і гародніны з'яўляецца ажыццёўленае партыяй і ўрадам павышэнне нарыхтоўчых цэн на прадукты гэтых галін сельскай гаспадаркі.

У пастанове Пленума ЦК КПСС указаны шляхі і ўмовы павелічэння вытворчасці ў нашай краіне бульбы і гародніны. Яны заключаюцца перш за ўсё ў павышэнні ўраджайнасці гэтых культур на аснове шырокага ўкаранення механізацыі і прымянення перадавых аграправіл вырошчвання бульбы і гародніны. Звернута асабліва ўвага на неабходнасць шырокага ўкаранення квадратна-гнездавога спосабу пасадкі бульбы і гародніны, які дазваляе механізаваць апрацоўку гэтых культур у двух напрамках. Каб павысіць зацікаўленасць калгасаў у вытворчасці гародніны і бульбы, Пленум ЦК КПСС рашыў знізіць нормы абавязковых паставак гэтых культур дзяржаве і павялічыць дзяржаўныя закупкі на павышаных цэнах.

Задача заключаецца ў тым, каб у бліжэйшыя два-тры гады давесці вытворчасць бульбы і гародніны да такіх размераў, якія задаволілі-б поўнасцю не толькі патрэбы насельніцтва гарадоў, прамысловых цэнтраў, перапрацоўчай прамысловасці, але і патрэбы жывёлагадоўлі ў бульбе.

Важныя меры намечаны пастановай Пленума ЦК КПСС у галіне павышэння ўраджайнасці збожжавых, тэхнічных і маслічных культур. Улічваючы, што збожжавая гаспадарка з'яўляецца асновай усёй сельскагаспадарчай вытворчасці, Пленум лічыць неабходным усямерна развіваць збожжавую гаспадарку і асабліва вытворчасць найбольш каштоўнай харчовай культуры — азімай і яравой пшаніцы.

Вялікія задачы пастаўлены перад ільнаводчымі і каноплеводчымі раёнамі. Яны павінны расшырыць плошчы пасеваў ільну і канпель і шляхам палепшання агра-тэхнікі вырошчвання гэтых культур значна павысіць іх ураджайнасць і таварнасць.

Пленум ЦК КПСС указаў, што для павышэння ўраджайнасці культур неабходна значна павялічыць накапленне і прымяненне мясцовых угнаенняў (гною, торфу, гноевай жыжы, розных кампостаў і інш.). У раёнах, якія маюць залежы торфу, неабходна павялічыць нарыхтоўку яго для ўгнаення і падсілкі.

Распрацаваны выключна важныя меры, накіраваныя на карэннае палепшанне работы МТС і далейшае ўзмацненне механізацыі сельскай гаспадаркі. Сярод гэтых мер асаблівае значэнне мае стварэнне пастаянных кадраў у машына-трактарных станцыях, пераход на сістэму навучання механізатарскіх кадраў, якая прымяняецца ў рамесніцкіх вучылішчах прамысловасці. З 1954 года па 1 мая 1957 года сельскай гаспадарцы краіны будзе пастаўлена не менш 500 тысяч трактараў агульнага прызначэння ў 15-сільным вылічэнні, 280 тысяч фізічных прапашных трактараў, а таксама неабходная колькасць сельскагаспадарчых машын, аўтамабіляў, аўтаперасоўных майстэрняў, ёмкасцей для нафтапрадуктаў і іншага абсталявання.

У справе паспяховага вырашэння пастаўленых перад сельскай гаспадаркай вялікіх і адказных задач першаступенную ролю закліканы адыграць намечаныя Пленумам ЦК КПСС меры па ўмацаванню калгасаў, саўгасаў і МТС кваліфікаванымі кадрамі, вопытнымі спецыялістамі і арганізатарамі сельскай гаспадаркі.

Пленум абавязаў сельскагаспадарчыя, партыйныя і савецкія органы забяспечыць сістэматычны кантроль за найстражэйшым захаваннем Статута сельскагаспадарчай арцелі, не дапускаць фактаў разбазарвання грамадскіх зямель і калгаснага добра, прымаць меры да ліквідацыі безгаспадарчага вядзення спраў у калгасах, дабівацца палепшання арганізацыі працы і павышэння працоўнай дысцыпліны, забяспечыць актыўны ўдзел усіх калгаснікаў у грамадскай вытворчасці.

Адзначаючы велізарную ролю жанчын у калгаснай і саўгаснай вытворчасці, Пленум абавязаў усе партыйныя арганізацыі ўзмацніць масава-палітычную і культурна-асветную работу сярод жанчын, шырэй уцягваць іх у калгаснае будаўніцтва, у актыўную барацьбу за павышэнне ўраджайнасці і ўздым жывёлагадоўлі. Пленум рэкамендуе калгасам, па меры росту іх грамадскай гаспадаркі, выкарыстаць частку сваіх прыбыткаў на будаўніцтва дзіцячых садоў, яслей і радзільных дамоў з тым, каб стварыць лепшыя ўмовы калгасніцам для работы ў калгаснай вытворчасці і больш актыўнага ўдзелу ў грамадскім жыцці.

Гістарычныя рашэнні вераснёўскага Пленума Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза выклікалі новы прыліў працоўнай і палітычнай актыўнасці ўсяго савецкага народа.

У НАС вялікая працоўная сям'я. Муж Жараў Васіль Астаф'евіч працуе майстарам рамонтна-механічнага завода. Брат Мельнікаў Нікалай Андрэевіч — шліфоўшчык інструментальнага цэха Мінскага трактарнага завода. Братава жонка Ніна і мая маці — машыністы воданасосных станцый энергацэха. Я таксама працую на трактарным заводзе планавіком.

Пастанову Пленума ЦК КПСС мы вывучалі ўсёй сваёй сям'ёй у той-жа вечар, як атрымалі газету.

Рашэнне сваё мы прынялі без вялікіх разважанняў.

Мой муж і я, абое мы — былыя франтавікі. Мы ведаем, што месца савецкіх людзей павінна быць заўсёды на «пярэднім краі». Для нас такім месцам з'яўляецца зараз сельская гаспадарка. Гэта мы адчулі ў той вечар з асабліваю сілай.

«Пярэдні край» не спалохаў і астатніх членаў нашай сям'і.

Мой брат валодае некалькімі прафесіямі: шліфоўшчык, токар, слесар, радыст, электрык. Такія рукі зараз вельмі дарэчы ў калгасным сяле, дзе людзі і радыё слухаюць, і электрычным святлом карыстаюцца, і з сельскагаспадарчай тэхнікай жывуць у згодзе.

Сёлета мы з мужам былі ў адпачынку на яго радзіме — у Камарынскім раёне Палескай вобласці. Многа там бачылі новага, перадавога, павучальнага, але нямала сустракалі і недахопаў, асабліва ў рабоце МТС — на гэтым адказнейшым участку сельскай гаспадаркі.

І вось таму пры выбары месца працы мы абое вырашылі: ехаць толькі туды, дзе ёсць недахопы, дзе ёсць цяжкасці, якія трэба перамагаць. Паедзем у Камарынскую МТС.

Брат з жонкай едуць у Чэрыкаўскую МТС Магілёўскай вобласці.

Абяцаем партыі і ўраду: наша сям'я не падвядзе, апраўдае вялікае давер'е.

Ольга ЖАРАВА.

ПА ЗАКЛІКУ ПАРТЫІ

ГІСТАРЫЧНАЯ пастанова вераснёўскага Пленума ЦК КПСС «Аб мерах далейшага развіцця сельскай гаспадаркі СССР» ўскалыхнула савецкі народ.

«Комсамольцы-механізатары, на работу ў МТС!» — такі заклік з'явіўся на нашым заводзе, як толькі мы пазнаёміліся з матэрыяламі Пленума.

30 комсамольцаў з розных цэ-

хаў завода ў першыя-ж дні падалі заявы аб жаданні ехаць у МТС. Сваё ўменне і веды яны хочуць прымяніць у сацыялістычнай сельскай гаспадарцы, каб узняць яе да ўзроўню прамысловасці, дабіцца багацця сельскагаспадарчых прадуктаў.

Мы трое — комсамолкі цэха шасі — з радасцю ўліваемся ў паток добраахвотнікаў-спецыялістаў, якія едуць на работу ў МТС. Прыкладзем усе свае сілы і веды, каб апраўдаць давер'е партыі і ўрада.

Да тых дзяўчат-механізатараў, якія пакінулі МТС і пайшлі на другую работу, мы звяртаемся з заклікам:

Варочайцеся, дзяўчаты, на сваё месца! Будзем разам вышэй узнімаць нашу сельскую гаспадарку, яшчэ багацейшым і шчаслівейшым зробім наша савецкае жыццё!

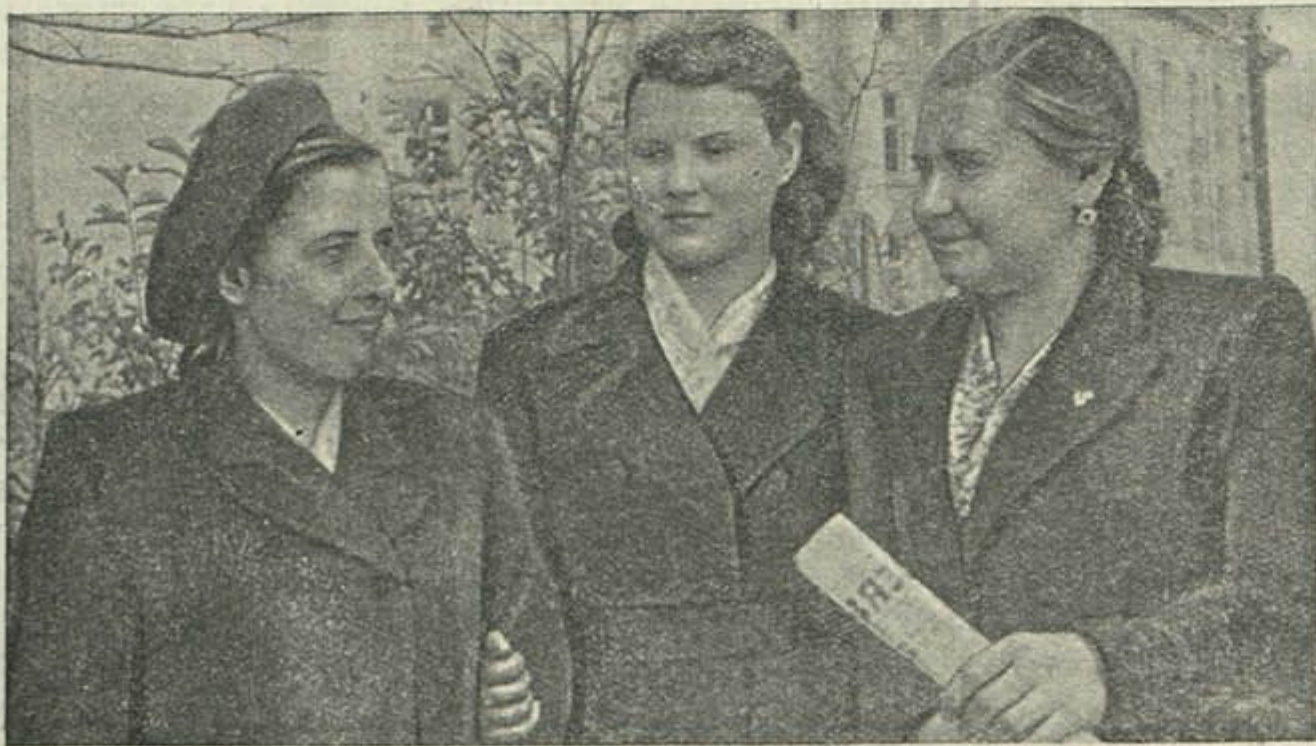
Станіслава СІПКОЎСКАЯ — кантралёр, Мар'я МУХІНА — фрэзероўшчыца, Тамара КАРАЛЁВА — токар.

Мінскі аўтазавод.

Васіль Астаф'евіч Жараў — майстар рамонтна-механічнага завода Будаўнічага трэста № 1 «Грамадзянжылбуда» (справа); Ольга Андрэўна Жарава — планавік трактара-зборачнага цэха № 2 Мінскага трактарнага завода, і яе брат Нікалай Андрэевіч Мельнікаў — шліфоўшчык інструментальнага цэха трактарнага завода, якія ў адказ на рашэнні партыі і ўрада выказалі жаданне працаваць у сельскай гаспадарцы.

Фото В. Марцыонкі.

На здымку (злева направа): Тамара Каралёва, Мар'я Мухіна і Станіслава Сіпкоўская.

Фото М. Мінковіча

ПРОСТАЯ СОВЕТСКАЯ СЯМ'Я

НЕДАЛЕКА ад Брэста, на маленькім паўстанку Каменная хаваецца ў зелены невялікі чыгуначны домік. У ім жыве сям'я брыгадзіра пудзі Аляксандра Яфімавіча Палянскага.

Шмат забіў кастылёў, змяніў шпал і рэек гэты зоркі вартавы сталёвых пудей. Шмат праводзіў пасажырскіх экспрэсаў і грузавых маршрутаў. Вадзіцелі, убачыўшы з будкі паравоза знаёмую фігуру пудейца, цёпла вітаюць яго. Яны ўпэўнены, што пудзь надзейны. Дружны ўзмах рукі машыніста цяплом аддаецца ў сэрцы старога чыгуначніка як узнагарода за скромную, але пачэсную працу.

Тры разы ў суткі ля Каменнай спыняюцца прыгарадныя паязды. Яны дастаўляюць газеты, часопісы, пісьмы ад родных.

...Пачуўшы знаёмы гудок, Аляксандр Яфімавіч накінуў на сябе форменны кіцель і вышаў насустрач.

— Вось маеш, Аляксандр Яфімавіч, чарговы падарунак, — з падкрэсленай павагай уручыў паштальён свежыя газеты і пісьмо. — Ад старэйшага, відаць, ад Барыса. Мінскі штамп стаіць, ды і па почарку пазнаю.

Вечарам у сям'і маці-гераіні. Злева направа: дачка Вера, Аляксандр Яфімавіч Палянскі, дачка Марыя, сын Нікалай, Дар'я Іванаўна Палянская, сыны — Аляксандр, Валянцін і дачка Іра.

Падзякаваўшы свайму частаму гасцю і правёўшы поезд, Аляксандр Яфімавіч паспяшыў дамоў.

Дар'я Іванаўна па твару мужа зразумела, што ён нясе добрую вестку.

— Ад Барыса, — сказаў ён, уважліва ўзіраючыся ў твар жонкі.

З суседняга пакоя выбеглі дзеці.

— Ад Бору, ад Бору, — пляскаючы ў далоні, шчабятала пяцігадовая Верачка.

Беражліва раскрыўшы канверт, Аляксандр Яфімавіч пачаў:

«Добры дзень, мае родныя, тата і мама, браты Віця, Валянцін, Коля, Саша, сястрычкі Валя, Рая, Іра, Маша і Верачка! Вялікую радасць прынесла мне вестка аб уручэнні табе, бацька, вышэйшай урадавай узнагароды — ордэна Леніна. Радасць мая расце ад усведамлення таго, што вы цяпер абодва ў ліку пачэсных людзей нашай краіны. Не забыта яшчэ радасць прысваення маме пачэснага звання маці-гераіні».

Барыс паведамляў, што днямі прыедзе ў Каменную.

... У адзін з святочных дзён у доміку пачэснага пудейца сабралася ўся сям'я. Падзяліць радасць прышлі і старыя сябры па рабоце. Завязалася жывая гутарка.

З матчынай пяшчотнасцю глядзячы на дзяцей, Дар'я Іванаўна гаворыць:

— У шчаслівы час жывеце, дарагія мае.

Так, вялікае шчасце прышло для гэтай простае савецкай сям'і. Ва-

лянціна працуе інструктарам палітычнага аддзела Брэсцкага аддзялення Беларускай чыгункі. Барыс і Уладзімір сталі афіцэрамі Савецкай Арміі, вучацца завочна ў вышэйшых навучальных установах. Фельчарска-акушэрскую школу скончыла Раіса. У сярэдніх школах Брэста — Саша і Валянцін.

— Добра жывуць нашы дзеці, — гаворыць Аляксандр Яфімавіч. — Не тое, што мы ў маладосці. Табе-ж, — звяртаецца ён да жонкі, — бацькі адукацыі не маглі даць, ды і мне ўдалося скончыць толькі тры класы.

— Як можна было думаць пра вучобу, — заўважае Дар'я Іванаўна, — калі бацька не мог сям'ю пракарміць, а мне прышлося батрачыць. Толькі пры савецкай уладзе пазналі радасць жыцця.

Сям'я Палянскіх — дружная, згуртаваная. Адзін другому дапамагае. Дзеці растуць здаровыя, моцныя, да працы прывучаюцца.

— Вядома, — працягвае Дар'я Іванаўна, — без дапамогі дзяржавы нялёгка было-б паставіць на ногі адзінаццаць душ. За апошнія гады мы атрымалі больш 50 тысяч рублёў дапамогі. Я дала слова вырасіць дзяцей дастойнымі сваёй вялікай Радзімы.

Удзячнасцю роднай Комуністычнай партыі і Савецкаму ўраду напоўнена сэрца маці за тыя велізарныя клопаты, якія праяўляе наша дзяржава аб кожнай савецкай сям'і.

Ю. ПЕГЛЕВА,
І. КОЗІК.

Інструктар палітаддзела Брэсцкага аддзялення Беларускай чыгункі Валянціна Аляксандраўна Палянская гутарыць з сакратаром партарганізацыі станцыі Брэст-Палескі тав. Сяргеевым.

Фото В. Германа
(Фотакроніка БелТА)

Паўлюк ПРАНУЗА.

Сапраўды, як лісце ў восень,
Письмы сыплюцца на стол
Брыгадзіру Лушчык Зосі
Ад калгаснікаў, са школ.

А каханак засмучоны,
Хоць яе заважыў.

Як сустрэне паштальёна:
— Хто ёй піша, адкажы?

Паштальён-жа ані блізка:
— Ну, скажу наконт газет,
Па закону-ж перапіска,
Сам ты ведаеш, — сакрэт.

І каханы ў недаўменні.
Успамінам волю даў:
— У жніво тут быў пісьменнік,
Нарыс пра яе пісаў.

Быў карэспандэнт з сталіцы
Ды з газеты абласной...
Даглядаў і я пшаніцу
У брыгадзе у тваёй...

Лісцем дол запарашыла —
Лістапад крануў лясы.
Зося адпісаць рашыла,
Ды не ў тыя адрасы.

Вось аднойчы з любым вечар
Над паперай правяла,
Жартавала: — Рассакрэчу
Перапіску, што была.

Письмы ўсе перачыталі,
Апісалі, як змаглі,
Як пасевы даглядалі,
Ураджай які знялі.

А праз тыдзень у газеце
Свой убачылі адказ:
— Хай-жа ведаюць суседзі.
— Хай павучацца у нас!

НЕСПАКОЙНЫЯ ЛЮДЗІ

ВЕРАСЕНЬ. Здаецца ўчора яшчэ на гэтых шырокіх палетках шапталася каласістая збажына, а сёння ўжо толькі сямтам уздымаюцца высокія стагі жытняй ды пшанічнай саломы. Ранкам над зямлёй вісіць бялявая коўдра туману. Апоўдні сонца яшчэ грэе, але вось набеглі на яго кудлатыя хмаркі — і адразу пацягнула халодным ветрыкам. Гэта ўжо восень. Залатая, добрая восень...

Звяно Вольгі Канстанцінаўны Клім з самай раніцы на сцелішчы. Ужо ўчора было вядома, што лён добра вылежаўся і яго пара збіраць.

Жвава ходзяць увішнія рукі калгасніц. Хутчэй, у лепшыя тэрміны падняць лянок і звязці ў гумны! Звяно жыве адзіным жаданнем: атрымаць з кожнага гектара па дзесяць цэнтнераў ільновалакна.

Неяк на прадвесні гэтага года калгас імя Калініна наведла Вера Іванаўна Камар з Любаншчыны. Яна прыехала падзяліцца вопытам сваёй работы, раскажаць, як яе звяно штогод атрымлівае высокія ўраджаі ільну. У канцылярыю калгаса сабралася тады многа жанчын. Прышлі нават і мужчыны. Адны хацелі паслухаць, аб чым будзе гаварыць любчанская «сусед-

ка», а іншым проста карцела паглядзець, што там за госця такая.

Вера падрабязна расказала, як у іх працуюць ільнаводы, якую агратэхніку прымяняюць, калі сцелюць і як апрацоўваюць лён. Гутарка цягнулася можа з поўгадзіны. Але не паспела звеннявая сказаць апошнія слова, як яе засыпалі пытаннямі:

— А землі ў вас якія?

— Колькі ўгнаенняў уносіце?

— Які прыбытак дае ільнаводства?

Вера спачатку сумелася ад такіх пытанняў. На іх аграному-б лепш адказаць. Але дзе ўзяць зараз таго агранома? Вера хутка перамагла збянтэжанасць і рашыла адказаць, як умела:

— Зямля наша, дарагія суседзі, не лепшая і не горшая, чым у вас. Яна таксама любіць руплівых гаспадароў. Чаму мы збіраем па 7 і нават па 8 цэнтнераў ільновалакна з гектара? Вельмі проста. Нашы людзі добра апрацоўваюць глебу, сеюць лён, калі трэба, пагаспадарску даглядаюць.

Далей звеннявая расказала аб тым, якія ўгнаенні і колькі ўносяць на гектар, як арганізавалі працу.

— У мінулым годзе, — гаварыла Камар, — наш калгас толькі за

лён атрымаў 500 тысяч рублёў прыбытку. Мне здаецца, што над гэтай лічбай варта было-б падумаць не толькі жанчынам вашага калгаса, але і вам, таварышы мужчыны.

— Справядліва! — пачуліся жаночыя галасы.

Мужчыны моўчкі глянулі адзін на аднаго, а нехта паспрабаваў жартаваць:

— Гэты камар можа нос падтачыць...

Вера паведаміла далей, што летась яна, як звеннявая, атрымала за працу 14 тысяч рублёў толькі грашыма. Тут ужо было не да жартаў. У канцылярыі ўсе загаманілі. І хоць цяжка было зразумець, хто аб чым гаворыць, ясна было адно: Вера Іванаўна кранула людзей за жывое.

Праз некалькі хвілін слова папрасіла Вольга Клім. Яна адразу пачала гаварыць з месца:

— Сорам нам, вось што скажу! І праўдленню нашаму сорам. У нас можа расці добры лён, толькі мы не хочам рук прылажыць. А пад ляжачы камень вада не цячэ. Дык давайце-ж брацца за справу. І возьмемся так, каб не сорам было перад суседзьмі.

І людзі ўзяліся.

У калгасе было пасеяна 160 гектараў ільну. Многія сумняваліся:

— Такая светніца, ці ўправімся?

А перадавыя людзі адказвалі:

— Асілім.

На працягу вясны і лета калгасніцы, не шкадуючы сіл, даглядалі лянок, нібы малому дзіцяці дапамагалі стаць на ногі. Асаблівая рупнасць неабходна была ў першыя дні льнянога жыцця. Кволяя раслінкі трэба было бараніць ад шкоднікаў і пустазелля. Льняная бляха толькі і чакала свежых лісточкаў, а асот з лебядой распаўзаліся па полі, каб забраць і сонца, і вільгаць, і лепшую страву.

Але ільнаводы былі самымі неспакойнымі людзьмі ў калгасе. Усе семнаццаць звенняў ад цямна да цямна знаходзіліся ў полі. З карэннем і падчыстую вырывалі яны асот і лебяду. Не лічылі, колькі раз трэба палоць, а даглядалі лён так, каб быў чысты.

Звенні стараліся адно перад другім.

— Чым мы горшыя за Вольгу Клім, — гаварыла сваім жанчынам звеннявая другой брыгады маці-гераіня Антаніна Лешчылоўская. — Ці можа рукі ў нас няўдалыя?

А сяброўкі адказвалі:

— За рукамі справа не стане.

Звенні думалі не толькі пра сябе. Яны сачылі і за «супернікамі». Калі хто-небудзь адставаў, яму дапамагалі. Здарылася так, што звяно Любы Даманскай спазнілася з праполкай. Пустазелле пачало глушыць лён. І як калгасніцы ні намагаліся, а ўправіцца з асотам і лебядой не маглі.

Неяк раніцай на іх поле прышло суседняе звяно Вольгі Клім.

— Дапамагчы хочам, — прывітаўшыся, сказала Надзя Азорка.

Хоць і няёмка было суседкам, але яны ад душы ўзрадаваліся.

І лён выратавалі.

А калі прышла пара ўборкі — ізноў прыходзілася даражыць кожнай хвілінай.

А тут у звяне Вольгі Клім амаль увесь лён паспеў раптам, хоць за дзень яго вырві. Лён вырас буйны, густы: як ні старайся, а норму перавыканаць цяжка.

— Хутчэй, хутчэй, дзяўчаткі! Яшчэ дзянён, другі...

І раптам:

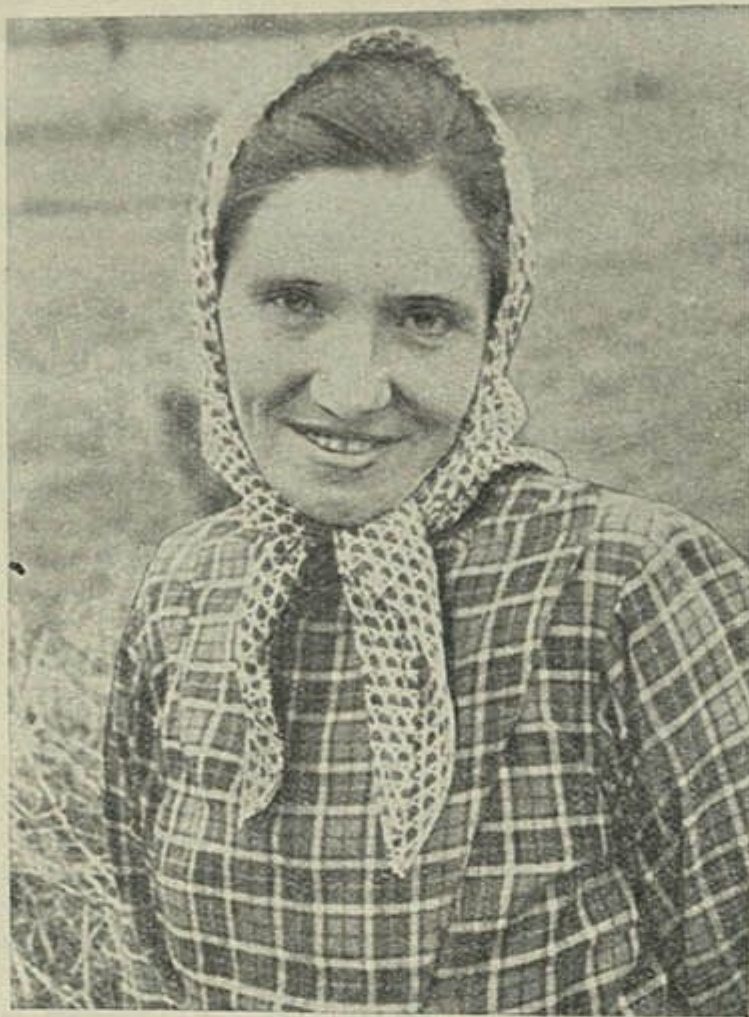
— Прывітанне перадавікам! — пачуліся галасы. — Прышлі дапамагчы.

Гэта было звяно Любы Даманскай. Жанчыны прышлі ратаваць сваё калгаснае дабро. Спарней пай-

шла работа. Лён выцерабілі да апошняга каліва.

Вольга Клім шчыра дзякавала сваім «супернікам» і думала: «Вось яна, наша сіла. Сіла сацыялістычнага саборніцтва».

Ідзе лугам Антаніна Лешчылоўская. На душы светла і радас-

Звеннявая Вольга Канстанцінаўна Клім.

на. Звяно сабрала трату. Хутка першыя цэнтнеры важкага шаўкавістага валакна пойдучь роднай дзяржаве. І хочацца ёй, каб гэтага валакна было больш, каб можна было сказаць:

— Вось ён, наш уклад у справу камунізма.

Няхай сабе Вольга Клім і вышла ў калгасе на першае месца, атрымаўшы па 7 цэнтнераў ільносемея і па 10 цэнтнераў валакна з гектара, але і іх звяно далёка не засталася. Ужо зараз можна сказаць, што калгас здасць дзяржаве каля васьмідзесяці тон першагатунковага валакна. Ёсць чым ганарыцца, аб чым падумаць.

У такія хвіліны Антаніна Лешчылоўская ўспамінае мінулае. Што ведала пры панах гаротная

дзяўчына з вёскі Хвоева? Цяжкую працу на памешчыка і беспрасветную цемру. Яшчэ горшы лёс чакаў яе дзетак.

Але мінула ліхалецце. Прышоў 1939 год. Для працоўнага чалавека расквітнела вясна. Пазнала і Антаніна Лешчылоўская шчасце ў калгасе. У яе зараз 10 дзяцей. Перад імі шырокая дарога. Многа ў матчыным сэрцы надзей. Ёй хочацца, каб яе малышы — і Алік, што толькі навучыўся хадзіць, і Ірына, што вучыцца ў восьмым класе сярэдняй школы, — вышлі ў людзі, сталі актыўнымі будаўнікамі камунізма.

Маці ведае, што так яно і будзе. Так будзе, бо ў нас ёсць наша

Маці-гераіня Антаніна Лешчылоўская.

Фото І. Шышко.

Камуністычная партыя, наша родная савецкая ўлада. І хочацца ёй яшчэ лепш працаваць.

Я. МІСЬКО

Калгас імя Сталіна,
Нясвіжскі раён.

НА КЛЯТЧАТАЙ коўдры, разасланай сярод травы і дзяцельніцы, якія напаўняюць сваім пахам паветра парку, ляжыць на живоціку незвычайна мілая істота. Людзі прыдумалі для азначэння яе нямала пяшчотных слоў: хлопчык, жэўжык, карапуз, або проста сынчак.

Глядзіце, які ён зух. Падпіраецца моцна ручкамі — а ручкі такія пухленькія — паднімае плечыкі ўгору і галоўку трымае высока на кароценькай шыі.

Светлы машок, што пакрывае галоўку, ільсніць у сонечным святле і мякка варушыцца ад павеву цёплага ветру.

Ці згадалі ўжо, чыё гэта дзіця? Як-жа гэта, хіба не пазнаеце носіка, падобнага на бульбінку, шустрых вочак колеру квітнеючага ільну, першага зуба, што пачаў праразацца з ружовых дзяснаў, піжамы ў каляровыя крапінкі?

Так, гэта ваша дзіцятка, шаноўныя Шкібавы, Нядзелькі або Вазняковы. Пагутарым крыху пра вашага сына, бо гэта тэма, якую мы ўсе паважаем.

Дык цягнецца яно ўгору над травой, каб пабачыць, што ёсць крыху далей і вышэй.

Матылёк. Вялікі, шматкаляровы матылёк лётае лёгенька на фоне неба і далікатна кранаецца кветак. Маленькі ўзнямае ручку, цягнецца наперад, растапырвае шырока пальчыкі.

Бацька і маці сядзяць каля яго, прыглядаючыся да першых намаганняў свайго сына, які прабуе хапаць, пражне нешта выказаць, падзяліцца з усімі, хто яго акружае, сваёй радасцю.

І якая мудрая прырода, што вучыць наша дзіцятка ўсёму, чаму чалавек павінен навучыцца, пакуль авалодае майстэрствам хадзіць і гаварыць. І якая дабрадушная прырода, што ўскладае на нас абавязак клапаціцца аб ім.

Жанчына ўздрыганулася і ціха сказала:

— Не магу гэтага чуць.

Мужчына паглядзеў здзіўлены:

— Не разумею, — сказаў ён, прыслухоўваючыся да цішыні парку, у якой акрамя спеваў птушак і далёкіх адгалоскаў горада раздаваўся на суседняй алеі плач дзіцяці. Адзеленае гушчай дрэў і кустоў, нечае малое плакала ўсё мацней і крычала, аж заходзілася з роспачы; праз хвіліну пазней нехта мабыць прышоў яму на дапамогу, бо ўсё супакоілася адразу. Мужчына рассмяўся і сказаў:

— Але-ж у таго плаксы і галасок! Бацькам дастаецца.

Жанчына згорбілася, рукі яе абвіслі. Глыбока ўздыхнуўшы, яна сказала:

— Не магу чуць плачу дзіцяці.

Пры гэтым узняла вочы, і мужчына ўбачыў у яе рысах выраз болю. Ён здзівіўся.

— Не можаш чуць? Яцусь часта плача. Яго плач таксама цябе ўражае?

Яна пачала гаварыць быстра, ціхім голасам.

— Так. Плач дзіцяці нагадвае мне нешта... мае найцяжэйшыя ваенныя перажыванні. Калі дзіця плача, то адчуваю боль у галаве, нібы, нібы... Ну, нейкі востры кавалак жалеза дакрануўся проста да мазгоў.

Павярнула галаву, мужчына бачыў цяпер толькі яе цёмныя валасы, змацаваныя на патыліцы ў вузел, бачыў абрыс твару і часта ўздрыгваючай сківіцы. Маўчаў заклапочаны, потым адазваўся таксама ціха, як і яна:

— Ты так неахвотна раскажаш пра мінулае, пра вайну, быццам яшчэ нечага баішся дагэтуль.

— Ёсць такое, ад чаго сапраўды не магу ніяк прыйсці ў сябе. Даўно ўжо хачу табе гэта расказаць. Хачу. Але ніяк усё не магла.

— А цяпер?

Жанчына выпрасталася. Падняла з клятчатой коўдры сваё малое, прытуліла да сябе, расшпіліла блузку і пачала карміць. Азірнулася цераз плячо на мужа.

Дзіця

Северына ШМАГЛЕЎСКАЯ

— Цяпер табе пра тое раскажу. Вось калі ёсць у нас Яцусь, я магу табе пра тое расказаць, — дадала яна, перасоўваючы пальцы па галоўцы малога.

— А што-ж у Яцуса з гэтым агульнага?

— Ёсць, нават вельмі шмат.

Хвіліну яна маўчала, потым пачала апавядаць:

— Памятаеш дзень, калі гестапа мяне арыштавала.

Яна ўзняла вочы і ўгледзелася ў рысы мужа з нейкім балесным усмахам, які крывіў куткі яе вуснаў уніз.

— Памятаю. Усё бачу дакладна. Паслала ты мяне ў магазін... Вярнуўся, — а тут дом пусты.

— Прасіла цябе, каб пайшоў у магазін, бо ў той дзень адчувала сябе неяк не зусім добра.

Жанчына заглядзелася перад сабой і зноў доўгую хвіліну маўчала. Хлопчык спаў спакойна, уткнуўшыся маленькім носікам у грудзі маткі.

— Раскажу табе. Усё табе раскажу. Так, як было. Утойвала раней ад цябе. Хто ведае, можа было-б лепш, каб і надалей ні пра што не ведаў. Але, ведаючы ўсё, магчыма зможаш мне дапамагчы. Бо ўсё часцей ахоплівае мяне страх. Па начах я думаю пра гэта. Слухай.

— Проста з турмы прывезлі мяне ў лагер у вялікім транспарце жанчын. Была ў нашай групе васьмігадовая дзяўчынка. З Замойшчыны здаецца. Калі перабраныя і перанумараваныя зрабілі мы першы крок на зямлі Асвятніма, спынілася перад намі бабулька, знясіленая і вельмі брудная. Паглядзела на малую дзяўчынку, узняла рукі ўгору і сказала, што можа ўсё зменіцца ў лепшы бок, бо прыехала сюды дзіця. Так неяк сказала яна, што бласлаўленне божае наведвае тыя мясціны, дзе знаходзяцца малыя дзеці. І расплакалася. Ад яе слоў мне лягчэй зрабілася на сэрцы. Як-бы прысутнасць дзяцей у лагеры магла захаваць вязняў, нібы адносіны фашыстаў да нас маглі палепшыцца. Тады я яшчэ не ведала, што стану маці...

— Любая мая!

— Калі гэта я нарэшце зразумела, ахапіў мяне жах перад пагібельлю. Не было ратунку. Маці, якія нараджалі ў лагеры, ішлі на смерць. Чым бліжэй быў мой дзень, з тым большай трывогай цікавілася лёсам нованароджаных дзяцей. Распарджэнні былі сакрэтныя. Нельга было гаварыць пра іх. Але вынікі гэтых распарджэнняў можна было назіраць. Нованароджаных адразу-ж разлучалі з мацерамі... Толькі распарджэнні мяняліся. То маці кідалі на работу адразу-ж пасля родаў, а дзяцей забіралі ў крэматорый, то маленькія гінулі ў полымі разам з імі. Незадоўга перад маім тэрмінам пачула навіну, якая давала такія-сякія надзеі: нованароджаных збіраліся ў далейшым разлучаць з мацерамі, але на гэты раз замест таго, каб пасылаць іх на смерць, адпраўлялі, пад наглядом нянек кудысьці ў Нямеччыну. Верыла, разумееш, верылі мы ўсе, што вайна скончыцца ўжо неўзабаве і некалькі супакоеная пражыла апошнія дні. Нарадзіўся дужы, пекны хлопчык, ах, цяжка мне гаварыць усё гэта; здаровенькі і дужы, хоць маё цела было як шкілет. Даведалася тады пра з'яву, пра якую не мела ўяўлення раней, што малому паразіціку і справы мала да таго, што маці знясілена. Усё, што яму патрэбна было для фармавання ўласных костачак і мышцаў, узяў проста з касцей і мышцаў маіх. Так. Ляжала ў бараку для маці і трымала нашага сына — нованароджанага чалавека. Дрыжала ад шчасця і ўзрушэння. Думала пра цябе, гадала, якім чынам паведаміць табе, што ты ўжо бацька маленькага вязня, замкнутага ў канцэнтрацыйным лагеры. Забылася, дзе знаходжуся, не баялася, марыла пра будучыню. Верыла ў выратаванне.

Жанчына ўздыхнула цяжка і змоўкла. Потым бязгучным голасам расказвала далей:

— На другі дзень усё змянілася. Запісалі нас у крэматорый. Нават і тых, у якіх дзеці нарадзіліся мёртвыя.

— О божа, божа!

— З самай раніцы пагрузілі першую групу жанчын з дзецьмі і вывезлі за вароты. Бачылі мы праз дрот, як аўтамашына заварочвала ў крэматорый. Стала ясна: нішто не выратуе ні нашых дзяцей, ні нас. Мы былі ўпэўнены ў пагібелі. Не хацела жыць. Хацела загінуць разам з маім сыночкам. Зусім згасла ў мяне прага да жыцця. Чакала сваёй чаргі.

— Калі над лагерам разнёсся страшэнны смурод паленага чалавечага цела, было ў мяне такое адчуванне, нібы гэта я пачала ўжо жыць гарэц. Падняўся крык у бараку, хворыя падхопліваліся з ложкаў. Адбылося са мною нешта дзіўнае. Нібы развагу страціла. Выбегла разам з іншымі.

Мужчына прастагнаў. Жанчына хутка, амаль задыхаючыся, ахрыплым голасам канчала расказваць:

— Апошнім позіркам бачыла, што спаў ён спакойна. Назаўсёды застаўся ў маіх вачах. Памятаю яго павекі з цёмнымі вейкамі, яго прыгожыя акуратныя бровы і маленькія пазногцікі. Уцякла ад яго. Як гэта страшна, нават цяжка і ўспамінаць. Уцякла. Уцяклі мы ўсе. Ніводная з нас не засталася пры сваім дзіцяці. Падняўся шум у лагеры. Наладзілі аблавы, як на звяроў. Гітлераўцы абшуквалі баракі. Большасць жанчын злавілі ў першы-ж дзень і таму спынілі далейшыя пошукі. На дзяцей нібыта часова забыліся. Я схавалася ў суседняй палаце хворых пад коўдрай жанчыны, якая памерла. Чула бесперастанку крык дзяцей. Трое сутак гэты крык не сунімаўся. Трое сутак! Тры дні і тры ночы. Часам толькі прыціхаў, затым зноў нарастаў. Устаўляла пальцы ў вушы, але гэта ніколі не дапамагала. Чула плач. Усюды ён чуўся. Пазней даведалася, што чулі яго нават у мужчынскім лагеры. Потым таксама казалі мне жанчыны, што адна з нянек рэгулярна падавала дзецям здабытае дзесьці малако напалову з вадой. Калі нехапіла малака, давала толькі салоджаную вадку, а ўрэшце ўжо толькі гатаваную вадку, па некалькі лыжачак тым, якія найбольш плакалі. На трэцюю ноч дзяцей забралі...

Запанавала маўчанне. Спакойнае вясенняе неба было поўна прыгажосці і задумення, ільсніла блакітам над гэтай сям'ёю, як і над шмат якімі іншымі падобнымі сем'ямі. Лісце дрэў лагодна шаласцела, не парушаючы цішы, у якой людзі маглі-б яшчэ раз перажыць выказаныя толькі што словы. Жанчына схіліла лоб і прыклала яго да пухленькіх вуснаў спячага сыночка. Мужчына выпрастаўся, сціснуў кулак.

У Кітайскай Народнай Рэспубліцы жыве каля 60 нацыянальных меншасцей. Цэнтральны народны ўрад стварыў рад вышэйшых навучальных устаноў, якія рыхтуюць кадры спецыялістаў для аўтаномных раёнаў, населеных нацыянальнымі меншасцямі.

На здымку: група студэнтаў — прадстаўнікоў моладзі нацыянальнасцей айні, І, лі — разглядае ілюстраваны часопіс.

Фото агентства Сінхуа

Маўчанне цягнулася надта доўга. Запаўняла яго ледзь чутнае сапенне дыхаючага ў глыбокім сне дзіцяці, глушанае далёкім туркатаннем трактара, якое далятала з горада, і блізкім шумам вербаў, што развявалі свае лісточкі над паверхняй сажалкі. Мужчына не знаходзіў слоў; углядаўся ў свае кулак і ўсё мацней іх сціскаў. Жанчына прыплюшчыла вочы.

— Баюся, — прамовіла яна ціха. — Па начах будзіць мяне ўсякі стук. Адразу прыходзяць да мяне думкі пра вайну... што можа быць яшчэ больш жудасна.

Мужчына ўбачыў яе поўныя страху вочы. Абняў моцна, і так застыглі яны на нейкі момант, падтрымліваючы разам спячае малое.

— Страх, які бывае па начах, адыйдзе, бясспрэчна адыйдзе, — сказаў ён, — калі свой пратэст супроць вайны з'яднаеш з пратэстам іншых людзей, цэлых народаў, якія змагаюцца за мір.

Позірк мужчыны і жанчыны адпачылі на галоўцы малога ў хвіліну, калі, пазяхаючы, ён расплюшчыў вочы — выпаняны, поўныя густога колеру адбітага ў іх неба, паглядзеў па чарзе на дзве схіленыя над ім знаёмыя асобы, і роцкі яго раскрыла ўсмешка.

Пераклаў з польскай мовы Мікола ТАТУР.

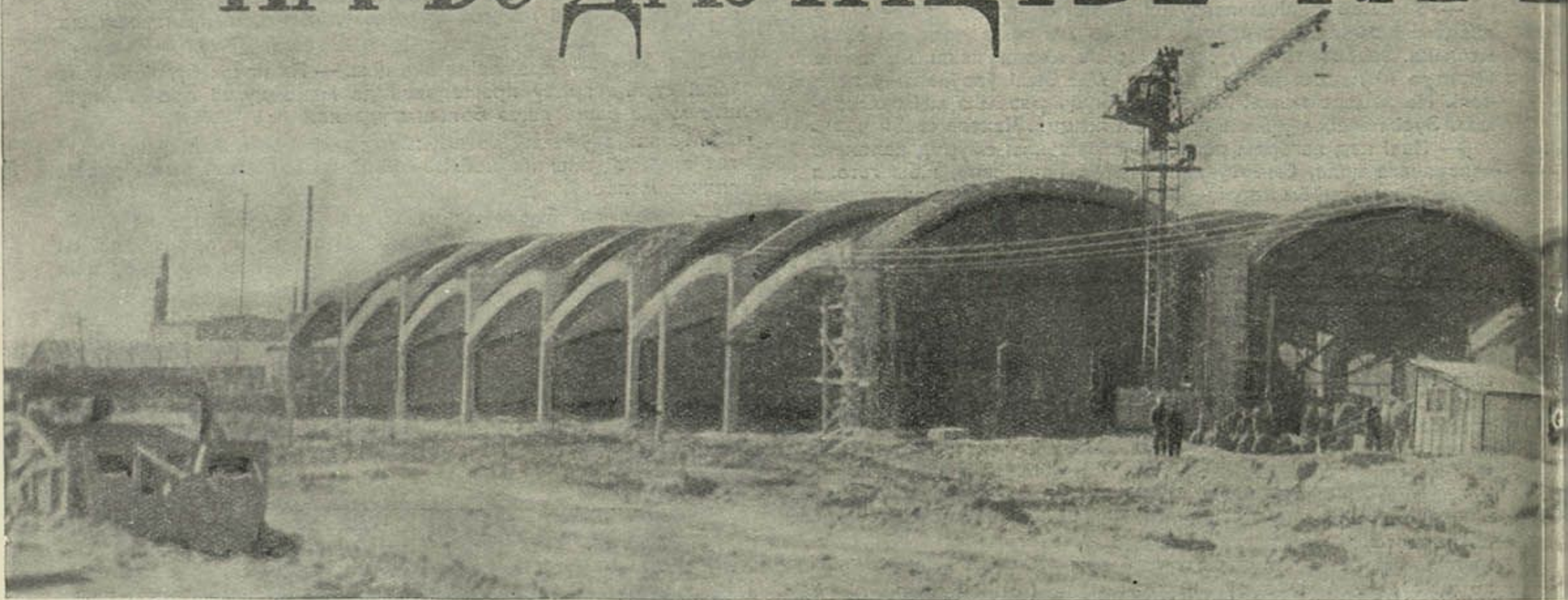

У сельскай гаспадарцы Венгерскай Народнай Рэспублікі шырока ўкараняюцца метады працы савецкіх наватараў і перадавая савецкая агра-тэхніка. Калектыў Дарвашкага дзяржгаса прымяняў гадзінны графік трактарных работ. Гэта значна скараціла тэрміны і палепшыла якасць палявых работ.

На здымку: лепшая трактарыстка дзяржгаса Пірошка Лакатош, якая працуе па гадзіннаму графіку.

Мадзьяр фото

НА БУДАЎНІЦТВЕ КАМІ

ДЗЯЎЧЫНА стаяла тварам да сонца, прыкрываючы вочы далонямі. Нахмурыўшыся, быццам стараючыся зразумець, што і да чаго, яна ўважліва разглядала вялізныя металічныя аграгаты, вежавыя краны, купалападобныя зводы, на адным з якіх зараз мітусіліся цесляры, рыхтуючы апалубку для жалезабетону. Дык вось які ён — камвольны!

Заўважыўшы новенькую, Франя Світа, брыгадзір жаночай брыгады бетоншчыц, на момант спынілася. Чымсьці гэтая дзяўчына напаміла ёй малодшую сястру, якая засталася ў вёсцы. Адразу відаць, што першы дзень на будоўлі. Калісьці і яна была такой: усяму здзіўлялася, здавалася ніколі не здолееш прывыкнуць да ўсяго гэтага.

У той год, калі Франя Світа разам з першай партыяй рабочых прыбыла сюды, на ўскраіну Мінска, месца будучай гіганцкай будоўлі ўяўляла сабой некалькі баракаў, збітых са свежаструганых, яшчэ не паспеўшых пацягнуць дошак. Крыху далей узвышалася некалькі фундаментаў, на якіх можна было вызначыць лінію вуліцы будучага пасёлка, а яшчэ далей прасціралася роўнае зялёнае поле.

— Дзе-ж мы тут жыць будзем? — рачаравана ўздыхнуў нехта.

— На тое-ж мы і прыехалі, каб будаваць, — сказала Франя.

Па праўдзе кажучы, яна таксама разлічвала, што, як толькі прыедуць, пачнуць узводзіць камбінат. Але дзяўчат накіравалі падсобнымі рабочымі на будаўніцтва жылога дома.

Кожную раніцу яны ўставалі разам з асеннім ясным сонцам і ішлі на пляцоўку. Па вуліцы, абазначанай двума радамі сцен,

дзе-ні-дзе на дамах стаялі страпілы, і ўжо няцяжка было ўявіць, якімі будуць гэтыя дамы — васьмікватэрныя, з вялікімі светлымі вокнамі, з акуратнымі карнізамі над уваходамі.

Ішоў час, а дзяўчаты паранейшаму працавалі падсобнымі рабочымі. У адзін з выхадных дзён Франя разам з сяброўкамі Соняй Маско і Нінай Дайнека, з той-жа вёскі, што і Франя, паехалі ў горад. Каля вакзала на высокім будынку яны ўбачылі магутны кран — лёгка, нібы пухынку, падымаў ён пяцітонныя кантэйнеры з цэглай. Асабліва здзівіла Франю, што кіравала кранам дзяўчына, бадай, малодшая за яе.

З гэтага дня яна яшчэ вастрэй адчула незадаволенасць сваёй работай. Дзяўчыну цягнула да вялікай самастойнай справы, а тут ведай адно: паспявай падносіць мулярам раствор і цэглу.

Аднойчы — гэта было ўжо ўзімку — дзяўчаты прачнуліся ад аглушальнага грукату. Франя падышла да акна і ўбачыла вялізны экскаватар, які цяжка рухаўся за пасёлка, у кірунку поля. Там ужо некалькі дзён натужана раўлі самазвалы, згружаючы цэглу, бярвенні, шчэбень.

— Значыць, праўда, — задуменна прамовіла Франя, праводзячы поглядам экскаватар.

— Што праўда? — не разумела Соня.

— А тое, што камбінат пачынаем будаваць.

... Калі сяброўкі даведаліся, што на будаўніцтве галоўнага корпуса ствараецца жаночая брыгада бетоншчыц, яны першымі выказалі жаданне працаваць у ёй. Некаторыя адгаварвалі дзяўчат: з глузду вы з'ехалі ці што, хіба гэта жаночая спра-

ва? І што тут цікавага — укладваць бетон. Дзяўчаты слухаць слухалі, але трымаліся сваёй думкі. Што там ні кажы, а ўсё-такі атрымаеш спецыяльнасць і рады, кажучы, дадуць.

У першыя дні работа здавалася даволі прастай. Ды так яно і было, таму што тады яшчэ дзяўчаты выконвалі толькі самыя нескладаныя работы, накішталт бетаніравання падкалоннікаў. Куды цяжэй аказалася бетаніраваць шэды (вялікія купалападобныя перакрыцці даўжынёй у 21 метр і шырынёй 12 метраў). Спачатку цесляры падрыхтоўвалі апалубку, пасля ўстанаўлялі арматуру, а затым дзяўчаты ўкладвалі бетон у апалубачнае паглыбленне, прычым таўшчыня слою не павінна была перавышаць 5 сантыметраў. Гэтая ажурная работа патрабавала вялікай дакладнасці і акуратнасці. Паступова ў бетоншчыц выпрацаваліся своеасаблівыя навыкі, і цяпер яны лёгка, з прывычнай ўпэўненасцю выконваюць самыя складаныя работы.

Здаецца, яшчэ зусім нядаўна дзяўчаты сваімі рукамі ўкладвалі першыя метры бетону. За якія-небудзь 5 месяцаў на галоўным корпусе ўзведзены дзесяткі жалезабетонных канструкцый з міжкалоннымі пралётамі. Нават цяпер, калі да канца работ яшчэ вельмі далёка, галоўны корпус здзіўляе сваімі грандыёзнымі размерамі — увесь ён зойме плошчу амаль у шэсць гектараў.

Будаўнікі з гордасцю гавораць, што камбінат кожны год будзе выпускаць каля 9 мільёнаў метраў бастону, габардзіну, каверкоту, трыко, швэіту і іншых шарсцяных тканін. Мінскі камвольны камбінат стане адным з буйнейшых прадпрыем-

ВОЛЬНАГА

стваў лёгкай прамысловасці, дзе асноўныя працэсы вытворчасці механізуюцца.

Ужо цяпер будаўнікі камбіната смела прымяняюць перадавую тэхналогію... Вось закончылася бетаніраванне чарговага перакрыцця. Вялізны металічны аграгат адыходзіць па сталёвых рэйках, пакідаючы за сабой 80-тонны купалападобны звод. Адначасова аграгат цягне за сабой драўляную апалубку — яе выкарыстоўваюць для наступнага перакрыцця. Не трэба кожны раз рабіць драўляны каркас, што дае вялікую эканомію лесаматэрыялаў.

Адначасова з будаўніцтвам вытворчага корпуса ўзводзяцца цэнтральныя рамонтныя майстэрні, складскія памяшканні, гараж, сталовая. І ўсюды: на будаўнічых пляцоўках, ля механізмаў, за станкамі — побач з мужчынамі можна ўбачыць жанчын. Яшчэ нядаўна арматуршчыкамі працавалі толькі мужчыны, а цяпер гэтай прафесіяй авалодала комсамолка Раіса Наркевіч. Дзесяткі жанчын, якія пачалі свой працоўны шлях падсобнымі рабочымі, атрымалі на будоўлі спецыяльнасці станочніц, кранаўшчыц, шафёраў.

Характэрна, што ўсе бетонныя работы, якія з'яўляюцца найбольш працаёмкімі, тут выконваюць дзве жаночыя брыгады на чале з Вольгай Гарбачык і Франяй Світа. І, трэба сказаць, дзяўчаты не толькі спраўляюцца з нормай, але і сталі сапраўднымі майстрамі сваёй справы, выконваюць, як правіла, па паўтары-дзве нормы ў змену.

На будаўніцтве камвольнага камбіната: брыгадзір бетоншчыц Франя Світа (злева) і работніца Ніна Дайнека.

Фото К. Якубовіча

— Калі-б толькі ад нас залежала, мы і больш выпрацоўвалі-б, — гаворыць Франя Світа. — А то, глядзіш, альбо бетону няма, альбо вібратары адмаўляюць.

З вібратарамі гэтымі, прызначанымі для разжывання бетоннай масы, дзяўчаты доўгі час не маглі асвоіцца. Асабліва цяжка даводзілася ў летнія спякотныя дні, калі ад гарачыні падшыпнікі перагаралі па некалькі раз у змену. Вось і сёння Франя толькі апусціла на канечнік вібратора на дно апалубкі, як адчула: пачаўшая было разжывацца бетонная маса зноў гусцее. Яна дакранулася да канечніка, так і ёсць — не вібрыруе. Дзяўчына нецярпліва перадзёрнула плячыма і падышла да краю пляцоўкі.

— Гэй, манцёр, давай сюды! Зноў падшыпнікі перагарэлi!

Манцёр, чарнявы прыгожы хлапец, паслухмяна палез па лесвіцы ўгору. Дзяўчаты, якія неслі насілкі са шчэбнем, спыніліся, з цікавасцю назіраючы за тым, як Франя, трымаючы вібратар у руках, нешта сярдзіта вымаўляе манцёру, а той, усміхаючыся, вінавата апраўдваецца. І ў ваках іх можна было ўбачыць непрыкрытае захапленне гэтай дзяўчынай у мужчынскім камбінезоне і нязграбных гумавых ботах, якая так лёгка і ўпэўнена рухаецца па краі пляцоўкі, так свабодна і незалежна размаўляе з людзьмі.

Зоя ПЛІСКО.

Сяброўкі

ЛЮБЯЦЬ у калгасе Насту Чачко, паважаюць за працавітасць, вясёлы нораў. Вырасла Наста ў палескай вёсцы Семурадцы, што на Тураўшчыне. А ведаюць яе шмат дзе.

Да гэтай 19-гадовай дзяўчыны з блакітнымі разумнымі вачыма прыходзяць жывёлаводы з далёкіх калгасаў. Людзі на ўласныя вочы хочуць пабачыць, як яна з сяброўкамі вывела свінагадоўчую ферму ў лік лепшых на Палессі.

— З Настай радасна працаваць, — гавораць яе сяброўкі Серафіма Шчакатовіч і Наста Забеліч.

Калі за густым лесам, што па той бок ракі Сцвіга, садзіцца барвовое сонца, па ваколіцы праносіцца звонкая, бадзёрая песня. Старыя, вышаўшы вечарам пасядзець на прызбе, пагутарыць пра жыццёбыццё, змоўкнуць, бывала, прыслухоўваюцца і скажуць: «Не інакш Наста. Цудоўна спявае дзяўчына».

Але раптам Наста засулавала, пачала шукаць адзіноты. Калі ў яе хто-небудзь спытае: «Што з табой, Насценька?» — яна махне рукой: «Ды нічога, пройдзе», а то і прамаўчыць. Дзяўчына нікому не скардзіцца.

А пачалося ўсё з таго, што Насту і двух яе лепшых сябровак праўленне калгаса накіравала на свінагадоўчую ферму. Дзяўчаты разумелі, што ім даручаецца адказны ўчастак.

Дагэтуль ферма прыносіла калгасу адны толькі страты, бо за жывёлай не было добрага догляду. Сяброўкі з душою ўзяліся за справу. У свінарніках навялі чыстату і парадак, паклапаціліся аб своєчасным кармленні жывёлы. Загадчык фермы — Міхаіл Бобрык — раскрыў перад маладымі свінаркамі радасныя перспектывы, падзяліўся сваімі бліжэйшымі планами: як думае палепшыць пароду свіней, павялічыць прыплод.

Думкі наватара прышліся дзяўчатам па душы, і яны не лічыліся з часам. Кожная працавала за дваіх.

Сакратар калгаснай партыйнай арганізацыі Віктар Качук, заходзячы на ферму, не скрываў свайго захаплення:

— Залатыя рукі ў гэтых дзяўчат. З такімі можна горы перавярнуць.

Міхаіл Бобрык нямала папрацаваў, каб выхаваць у калектыве творчую дружбу.

Паказваючы Віктару Васільевічу свінаматак, ён зазначыў:

— Чакаем апаросу. Ведаеце, па колькі парасят хочам атрымаць ад кожнай свінаматкі? Па 22 — 25. Нашы разлікі грунтуюцца на перадавых метадах працы, а гэта гарантуе вялікі прыплод.

— Ну, гэта ты ўжо занадта, — сказаў прысутны пры гэтым старшыня калгаса. — Ды гэтыя-ж самыя свінаматкі летась і залетась прыносілі не больш 4 — 5 парасят. Летуценнік!..

Бобрык прамаўчаў і толькі падумаў: «Добра, чакаць ужо не доўга. Ubачыце самі».

І вось якраз тады, калі справа пайшла на лад, у Насты з'явілася думка пакінуць ферму.

— Не магу я больш тут, дзяўчаты. Нейкая аднастайнасць, — сказала яна аднойчы сяброўкам. — Кожны дзень чысці, бялі, рыхтуй корм. У гэтых свінарніках і не заспяваеш. А душа песню просіць.

На здымку: Міхаіл Бобрык праводзіць чытку артыкула з часопіса «Калгасная вытворчасць» з свінаркамі Серафімай Шчакатовіч, Анастасіяй Чачко, Анастасіяй Забеліч.

Фото Г. Шаўгені

Я цвёрда вырашыла — у паляводчую пайду.

— Ты што, сур'ёзна? — усхвалявалася Серафіма. — Нас пакінеш! А што будзе з абавязацельствам? Глянй мне ў вочы! І не сорамай табе? Магчыма, і я хацела-б...

— Не ўгаварвай. Пайду і ўсё...

— Ясна, — злосна перарвала яе Серафіма: — шукаеш, дзе лягчэй, цяжкасцей спалохалася.

Не тое, вядома, хацела сказаць Серафіма лепшай сяброўцы. Але неяк незнарок вырвалася.

— Я спалохалася цяжкасцей? — успыхнула Наста. — Мне папракаць? Ды як ты можаш!?

— Дайце мне слова сказаць, — умяшалася ў размову спакойная і ўроўнаважаная Наста Забеліч, у якой слова на вагу золата. — Так сяброўкі не робяць. Праўду-ж кажучы: з кім не працуеш, таго не ведаеш. Сябелюбка ты, Наста, вось хто.

На гэтым спрэчка скончылася, але ў дружбе дзяўчаты з'явілася трэшчына. Сяброўкі ведалі настойлівы характар Насты і былі ўпэўнены, што яна пойдзе ў паляводчую брыгаду.

Пра спрэчку даведаўся загадчык фермы.

— Не чакаў такога ад Насты. Але, магчыма, яна і мае рацыю скардзіцца на аднастайнасць. Захапіліся работай, забыліся пра адпачынак, вучобу, — гаварыў ён.

Ён зразумеў, што трэба ажывіць работу на ферме. Але як? Трэба ўцягнуць дзяўчат у вучобу, выпускаць насценную газету, выпісаць часопісы, больш думаць аб вольным часе, зрабіць яго цікавым. Сам вучуся, а яны?

Вечарам Бобрык сабраў усіх свінарака, каб пагутарыць з імі.

— Мы вырашылі арганізаваць вучобу жывёлаводства, — гаварыў ён. — Хутка пачнуць працаваць трохгадовыя зоаветкурсы. А пакуль самі пачнем вучыцца. Выпісаў газеты, часопісы. Праўленне калгаса абяцала дапамагчы і іншай літаратурай. Я дамовіўся з галоўным зоатэхнікам раённага ўпраўлення сельскай гаспадаркі. Ён асабіста будзе вучыць нас. Што скажа на гэта Наста Чачко?

«З мяне пачынае», — мільганула думка ў Насты, але яна адказала:

— Буду вучыцца!

Па дарозе дамоў Серафіма, узяўшы Насту пад руку, горача гаварыла:

— Значыць, перадумала? Маладзец. Дружба мацней за ўсё. Ведаеш, я тады вельмі на цябе разлажалася і пакрыўдзіла. Прабач. Забудзем пра спрэчку. А ў клуб сёння ідзеш? Засумаваці ўсё па табе.

— Пайшла-б, ды не магу, Се-

рафімачка. Сёння-ж «Белка» павінна парасіцца. Няхай ужо ў другі раз. Сама засумавала па песні.

— Ах, так, — спахапілася Серафіма. — Тады і я не пайду. Разам будзем дзяжуріць.

Ноч цягнулася павольна. Дзяўчаты стаміліся ад бяссонніцы. Толькі пад раніцу «Белка» прынесла 14 парасят. Такого прыплоду яшчэ не ведалі на ферме. Пасадзіўшы парасят у спецыяльную скрыню, каб свінаматка, крыў божа, не прыдушыла, дзяўчаты пайшлі дамоў. Наста на радасці заспявала. Па вёсцы панеслася песня аб любові і дружбе.

Ужо ля самага дома дзяўчаты сустрэліся з загадчыкам фермы.

— Адгадайце, колькі «Белка» прынесла? Чатырнаццаць! — крыкнула на ўсю вуліцу Наста.

— Няўжо? Ну добра, пагляджу, — узрадаваўся Міхаіл Бобрык.

Свінарка Анастасія Чачко.

Фото Г. Шаўгені

«Вось і летуценнік, — шаптаў ён. — Што зараз скажаце, таварыш старшыня?»

... На ферме вось ужо чацверты год кожная свінаматка прыносіць па 12, 13 і больш парасят. Ферма вырасла, значна павялічылася прадуктыўнасць жывёлы. Натхнёная праца яшчэ больш змацвала дружбу дзяўчат. У вучобе яны знайшлі тое, да чаго імкнуліся. Зараз ні адна і не заікнецца аб тым, што работа надакучыла.

Дружба стрымала ад няправільнага кроку і Насту Чачко. Паспрабуйце ёй зараз сказаць аб пераходзе ў паляводчую брыгаду. І слухаць не хоча.

За гэтыя гады сяброўкі сталі сапраўднымі майстрамі жывёлагадоўлі. Вясной яны закончылі вучо-

бу на трохгадовых зоатэхнічных курсах. Дзяўчаты пасябравалі з кнігай. Яна стала іх верным другам і спадарожнікам. У ёй дзяўчаты шукаюць адказу на многія хваляючыя пытанні.

Хто на Тураўшчыне не ведае зараз пра слаўныя справы трох лепшых свінарака калгаса імя Калініна!

Калгас славіцца сваімі жывёлагадоўчымі фермамі. Ён значна перавыканаў план развіцця грамадскай жывёлагадоўлі па ўсіх відах, першым у раёне разлічыўся з дзяржавай па мясапастаўках.

Асабліва праславілася свінагадоўчая ферма. Вясной ад 7 свінаматок Наста Чачко атрымала і захавала да ад'ёму каля ста парасят. Такія-ж паказчыкі і ў астатніх дзяўчат. Кожная рашыла атрымаць сёлета ад свінаматкі не менш 25 парасят.

Нядаўна і нам давялося пазнаёміцца з маладымі свінаркамі.

Было яшчэ зусім рана, калі мы прыехалі ў Семурадцы, якія былі апрануты ў пышнае зялёнае ўбранне. Амаль усе дамы тут новыя. Такіх вёсак, асабліва на Палессі, можна сустрэць шмат: адбудаваўся яны пасля вайны.

Свінагадоўчая ферма раскінулася ля самай рэчкі.

Здзівіў нас парадак у свінарніках, станках. Адчуваецца, што ў кожным кутку прайшлася клапатлівая рука. У вочы кідаюцца лічбы на бітках: 12, 13, 14... Яны гавораць аб багатым прыплодзе.

Знаёмімся з лепшымі свінаркамі.

— Наста Чачко, — моцна паціснула нам руку невысокага росту дзяўчына і тут-жа сказала: — Пагаварыце з лепшай свінаркай Анастасіяй Забеліч.

Яна паказала на дзяўчыну, якая стаяла побач.

— Мая сяброўка захавала да ад'ёму ад сямі свінаматок каля ста парасят!

— Ды што ты, Наста! — накінулася на яе сяброўка. — Лепш раскажы пра сваю работу.

Так толкам мы амаль нічога і не даведаліся-б, каб не Міхаіл Бобрык. Як чалавек, які горача любіць сваю справу, ён расказаў нам пра поспехі трох сябровак, пра сённяшні і заўтрашні дзень фермы, пра перадавыя прыёмы работы, пра стварэнне трывай кармавой базы.

— І ўсе нашы поспехі здабыты дзякуючы ім, — паказаў ён рукой на дзяўчат. — Дружныя яны ў нас, працавітыя.

Ю. ПОЛЯК.

Калгас імя Калініна,
Тураўскі раён, Палеская вобласць.

ПЕРШЫ ТЫДЗЕНЬ

Ірына КЛІМАШЭЎСКАЯ

Апавяданне

Мал. М. Бельскага

АД РАЁННАГА цэнтра да калгаса, куды Оля была накіравана на работу, зусім недалёка — кіламетраў шэсць-сем. У такі пагодлівы жнівеньскі вечар прайсціся-б пеша праз палі, каб не багаж. Оля з сумам паглядзела на свой цяжкі, яшчэ бацькоўскі, чамадан і, паставіўшы яго да ног, рашыла чакаць папутнай машыны.

Каля яе праязджалі веласіпедысты, праходзілі пешаходы, але машыны чамусьці не было. Оля прастаяла з поўгадзіны і ўжо хацела пайсці, як з-за апошняга дома, што стаяў на самым краі гарадка, паказаўся рослы белы конь. На возе, проста на сене сядзела дзяўчына ў чырвонай сукенцы. Пад'ехаўшы да Олі, яна спыніла каня і спытала каротка і дзелавіта, быццам усё жыццё толькі і рабіла, што развозіла седакоў:

- Вам куды?
- У Топалеўку.
- Ну, сядайце, падвязу...

Оля падзякавала, перакінула чамадан праз градку і ўселася побач.

— Но, Прыгажун! — прычмокнула вазніца і злёгка выцяла каня пугай.

Оля збоку разглядала дзяўчыну. На выгляд ёй было гадоў дваццаць. Яна чамусьці ўвесь час хмурыла тоненькія, быццам нарысаваныя броўкі і не звяртала на Олю ніякай увагі.

«Вось нелюдзімка», — падумала Оля і пачала разглядаць наваколле. Дзень падыходзіў к канцу. Сінява неба прыкметна блекла. У даспяваючым аўсе ўсё чутней сакаталі конікі, а над краем поля ледзь прыкметна азначыўся бледны дыск месяца.

«Дома цяпер напэўна збіраюцца вячэраць, — сумна падумала Оля. — Мама распальвае самавар, а тата праглядае газеты. У мамы сумны-сумны твар, а тата робіць выгляд, што нічога асаблівага не здарылася. На работу я павінна была паехаць. Тата гэта разумее, а вось маме здаецца, што адзінае дзіця павінна пры ёй і застацца».

— Даруйце, — рашылася Оля, — вы самі з Топалеўкі?

— Так, — кінула дзяўчына і раптам усміхнулася, ды так, што адразу разышліся нахмураныя бровы, а на смуглай шчаце з'явілася гарэзлівая ямачка, — я з Топалеўкі.

Яны зноў доўга маўчалі. А калі на цёмным фоне садоў паказаліся чарапічныя дахі, дзяўчына сказала:

— Вось і Топалеўка. Вас да каго везці?

— Мне-б да клуба, — папрасіла Оля.

— Да клуба? — тонкія бровы дзяўчыны высока ўзняліся.

— Так, — не разумеючы яе здзіўлення, адказала Оля, — мяне прызначылі загадваць клубам.

— Ах, вось як! — ўзрадавалася дзяўчына і працягнула Олі руку. — У такім разе будзем знаёмы: Валя. А мы вас чакалі пасля нядзелі.

Пачуўшы дом, лянёвы конь раптам пусціўся рысцой і дзяўчаты падскакваючы і штурхаючыся плячыма, нібы адразу зблізіўшыся, весела пераглядаліся.

Конь спыніўся ля высокай карункавай аркі, абапал якой цягнуліся кусты бэзу, баярышніка і акацыі.

— Гэта наш парк, — з нейкай гордасцю аб'явіла Валя, — а клуб у самай сярэдзіне.

— Як тут прыгожа! — абрадавалася Оля, з дзяцінства ўлюбёная ў сады і паркі.

— Тут дзед Сямён парадак трымае. А ў клуб зойдзеш — за галаву схопішся.

Яна ўзбегла на высокі з калонамі ганак і застукала кулаком у дубовыя дзверы:

— Дзед, прачніся! Гаспадары прыехалі!

За дзвярыма зашаркалі цяжкія крокі, нешта бразнула, і на парозе з'явіўся хударлявы дзед з ускудлачанай барадой, у велізарных разбітых валёнках. Маленькія вочкі яго злосна зірнулі на Валю.

— Чаго стукаеш, паўночніца? Сёння-ж, здаецца, не субота, не танцы табе танцаваць.

— Скончылася твая ўлада, дзед! — рассмяялася Валя. — Вось загадчыца новая, з горада прыслалі. А дзе Кіслякоў?

— Хм, — дзед зрабіў невыразна-пагардлівы жэст. — Набраўся, як жаба гразі, і планы складае, дзе-б клюнуць яшчэ. Сёння зайшоў да мяне і кажа: «Я тут не галава. Вось прышлюць галаву, няхай і думае».

Дзяўчаты па лесвіцы ўзышлі на другі паверх. Сямён шаркаў ззаду і нешта бурчэў.

У кабінёце загадчыка пахла skleпам. На падаконніку стаяў плечены кош з агрызкамі гуркоў, хлеба, пустой бутэлькай, на сталё — абрыўкі засаленай паперы, паламаныя шчоты, брудная шклянка. Каля акна спіной да дзвярэй стаяў мужчы-

на ў парусінавым пінжаку. Жоўтая лысіна, перасечаная пасмай валасоў, блішчэла ў цьмяным святле лямпачкі. Ён не павярнуўся, пакуль дзед Сямён не паклікаў.

— Ну, чаго табе? — злосна спытаў ён, але, убачыўшы пабочных, адышоў ад акна і, заклаўшы рукі за спіну, устаўіўся на іх пукатымі вачыма.

— А што вам, уласна, патрэбна? — спытаў ён сіпаватым голасам.

Оля дастала з сумачкі накіраванне. Скрызіўшы рот, Кіслякоў чытаў дакумент, і яго кароткія, пакрытыя рыжым пухам пальцы, дрыжэлі. Груба сунуўшы ў рукі Олі паперу, ён спытаў:

— Хочаце агледзець клуб?

— Так, — суха адказала Оля.

Адамкнуўшы глядзельную залу, ён раптам заявіў:

— А навошта мне з вамі хадзіць? Самі глядзіце, а я ў сябе пасяджу.

Зала была прасторная, на пяцьсот месц. Але і тут, як і ў кабінёце, панаваў хаос. На сцэне і па кутках былі звалены ў кучы тэатральныя крэслы. Абрыўкі цяжкай цёмназялёнай заслоны павіслі на адным баку сцэны. Ні за кулісамі, ні ў двух артыстычных не відаць было ніякіх слядоў тэатральнай работы.

— У вас няма драмгуртка? — спытала Оля.

— Які тэм гурток! — адказвала Валя, нахмурыўшы тонкія бровы. — Ці не Кіслякоў кіраваць будзе?

— І наогул ніякай работы?

— Як-жа, — хітра прыжмурыўся дзед, — а Федзька на баяне па суботах і нядзелях да відна рэжа. Аж спачее, бядняга. Хіба гэта не работа!

На бібліятэчных паліцах валяліся кнігі, пакрытыя пылам. У адкрытую фортку ўрываўся вецер і шамацеў пажоўклымі лістамі газетнай падшыўкі. У каталажнай скрыні валялася з дзесятак пакамечаных картак, у кутку — гара тонкіх і тоўстых брашур. Оля ўзяла адну зверху: «Мой вопыт вырошчвання парасят».

— Усё тут ляжыць без руху і тлее, — павярнулася яна да Валі. — І доўга ў вас пануе Кіслякоў?

— Ужо амаль два гады, — чамусьці вінавата адказала яна.

Ужо зусім сцямнела, калі яны вышлі з парка. Белы конь шчыпаў траву ля абочыны. Убачыўшы Валю, ён заіржаў і пацягнуўся да яе пляча аксамітнай губой.

З-за жывой агароджы парка выехалі на вясковую вуліцу, якая мела выгляд шырокай тапалёвай алеі. Вокны ў дамах і знадворныя літары пралівалі мяккае аранжавае святло.

— Куды-ж мы едзем? Пачакайце, — апамяталася Оля, — мне-б у праўленне.

— Да мяне, — спакойна сказала Валя. — Пераначуеце, а заўтра відаць будзе. Чаго ноччу ў праўленне?

— Ну, добра, — пакорліва згадзілася Оля.

На дзвярах валінага дома вісеў замок.

— Вы адна жывеце? — спытала Оля.

— Не, з мамай. Але маму я сёння адвезла ў раён, на курсы жывёлаводаў.

Пасля вячэры, калі Валя прыбірала са стала, Оля спытала:

— У вас комсамольская арганізацыя вялікая?

— Вялікая, а што?

— Цікава, як вы маглі цяпець гэтага Кіслякова?

Валя закусіла губу і з такой жорсткасцю пачала церці ручніком кубак, што фарфор зарыпеў.

— Ведаеце, Оля, — нарэшце сказала яна, — сустракаюцца ў жыцці такія людзі: здаецца, і подлы ён, і мярзотны, а выкруціцца з любога становішча. Слізкі, як вугор.

— Гэта вас мала апраўдвае.

— Я не апраўдваюся, — захвалывалася дзяўчына. — Я, магчыма, найбольш вінавата, як сакратар комсамольскай арганізацыі.

Оля ўважліва акінула поглядам Валю. Тая стаяла, гледзячы ёй проста ў вочы і нервова круціла канец цёмнай касы.

— Ну, добра, — паднялася Оля. — Давай, сакратар, спаць класіся.

Слова «сакратар» прагучэла крыху насмешліва. І Олі стала нялоўка і Валі, бо яна заўважыла гэта.

Недзе далёка трывожна заіржаў конь. Оля чамусьці падумала, што гэта «Прыгажун». Было ціха. Оля, якая прызвыччалася да шуму вялікага горада, не магла заснуць ад гэтай цішыні. Па дыханню Валі яна адчувала, што тая не спіць. Ёй раптам захацелася гаварыць з Валей. Яна прыўзнялася на локці і глянула на суседні ложка. На коўдры ляжалі сіняватыя квадраты святла, адзін выхапіў з цемры руку дзяўчыны і падбародак, цвёрды і ўпарты.

Валя парывіста села на пасцелі, і ўвесь яе твар асвятліўся месяцам.

— Ведаеце што? — прашаптала яна.

— Не ведаю, — усміхнулася ў цемені Оля. — Давай лепш будзем на «ты».

— Добра, — пакорліва згадзілася Валя. — Я толькі хацела сказаць, што і райком вінаваты. Колькі раз прасілі даць чалавека талковага, з адукацыяй. А яны ўсё цягнуць. «Няма людзей, — кажуць. — Прышлюць — дадзім». А тут яшчэ старшыня такі, што ўсё яму часу няма. Эх, ужо гэты мне гаспадар! — з сілай прамовіла Валя.

— А хіба дрэнны?

— Не, — спалохалася Валя, — чаму-ж дрэнны? Ён добры. Толькі стары свіран яму даражэй клуба.

— Та-ак, — працягнула Оля, — з такім цяжка будзе дагаварыцца.

— Ну, не, — супакоіла яе Валя і, крыху схакаўшы, дадала: — Але-ж ты заўтра сама ўбачыш.

Оля прачнулася, калі сонечныя праменні білі проста ў акно.

— Што-ж ты мяне не разбудзіла? — спытала яна ў Валі.

— А навошта табе так рана? Я карову падаіла. Зараз паснедаем і пойдзем у праўленне.

Разліваючы малако ў кубкі, Валя раптам рассмяялася:

— Ох і абрадуецца-ж старшыня! Якраз, скажа, дарэчы прыехала, у самую ўборку.

— Не разумею, — пакрыўдзілася Оля. — Хіба ваш старшыня непісьменны, цёмны чалавек?

— Як-жа! Сельгасакадэмію завочна канчае...

Каля праўлення было бязлюдна.

— Уборка зараз, — растлумачыла Валя. — Можна і Максіма Пятровіча няма, ён з раніцы на полі прападае.

Яны ўзышлі на тэрасу і сутыкнуліся ў дзвярах з мужчынам высокага росту. Гэта аказаўся сам старшыня. Крыху грузны для сваіх год, ён здаваўся старэй, чым быў на самой справе.

Старшыня неахвотна павярнуў назад, прапускаючы Олю наперад. Сеўшы за свой стол і крыху набок схіліўшы галаву, слухаў яе, а калі яна змоўкла, спытаў:

— Скончылі культпросветучылішча? З работай вялікага клуба знаёмы? Цудоўна. Прыступайце, я вам у працы не перашкода.

— Я гэта бачу, — успыхнула Оля, і сінія вочы яе пацямнелі. — Вы не перашкодзілі развалу клуба! Ваш гэты Кіслякоў... — яна запнулася, падбіраючы слова.

— Гультай, — падказаў старшыня.

Ён круціў папярковыя шарыкі і сіметрычна раскладваў іх на шкле стала.

— Так, гультай, — крыху схакаўшы, паўтарыў ён. — Зараз я, паверце, ні хвіліны не магу адарваць. А вечарком правядзем задачу спраў. Дамовіліся?

Максім Пятровіч устаў, даючы гэтым зразумець, што размова скончана. Змахнуў са стала шарыкі, падышоў чамусьці да барометра, паківаў галавой і накіраваўся да дзвярэй:

— Прабачце, спяшаю на палі.

Ні ўвечары ні раніцай Кіслякоў не прышоў у праўленне. Дома яго не аказалася: жонка сказала, што паехаў у суседні калгас «па справах» і абяцаў вярнуцца к вечару. Але і вечарам Оля яго не дачакалася ў праўленні.

У вёсцы да позняга вечара было пустынна: стаяла гарачая пара ўборкі. Валя таксама ад зары да зары прападала на полі. Адна Оля сланялася з кутка ў кутка, як сонная муха. Што рабіць? Ісці на поле з Валей? Але калгаснікі могуць прыняць яе за дачніцу, якая забяўляецца назіраннем за працай. Оля наогул не выносіла бяздзейнасці. А цяпер, калі водпуск яе скончыўся чатыры дні назад, асабліва востра яе адчувала.

Раніцай, вярнуўшыся з праўлення, яна брала з сабой кнігу і ішла ў сад. Там яна забіралася ў прахладны змрок і гадзінамі ляжала без руху. Высокая трава пахла гарачай, вільготнай зямлёй, залатыя чмялі нястомна збіралі з кветак даніну. Оля кусала вусны, каб не расплакацца. Часамі ёй здавалася, што яна зусім бездапаможная, што ўжо забыла ўсё, чаму яе вучылі. Так хацелася адразу ўзяцца за работу, а тут чакай, пакуль нейкі Кіслякоў уздумае здаць справы.

Увечары Оля сказала старшыні:

— Не разумею, няўжо вы не можаце прымусіць яго прыйсці?

Ён шырока развёў рукамі:

— Лавіць зараз Кіслякова па суседніх калгасах часу няма: гарачая пара.

Оля і сама разумела, што лавіць дзесьці Кіслякова і цягнуць яго сілай у праўленне было б недарэчна, але яе злаваў абьякавы тон старшыні.

— Разумееш, — сказала ёй Валя, прышоўшы з работы, — Кіслякоў, аказваецца, сядзіць дома. І ўчора дома быў.

Оля сядзела ля акна і глядзела на вуліцу, дзе пад дрэ-
вамі ажыўлена раілася аб нечым стайка басаногіх хлопчыкаў.

— Я наогул нічога ў вас не разумею, — сказала яна,
узнімаючы вочы на Валю. — Кіслякоў сядзіць дома і напэў-
на п'е гарэлку, а старшыня з філасофскім спакоем чакае яго
ў праўленні.

— Максім Пятровіч не вінаваты, — пакрыўджаная рэзкас-
цю яе тона, заўважыла Валя. — У яго зараз сапраўды няма
вольнай хвіліны.

Раніцай Оля пайшла проста да Кіслякова. «У старшыні няма
часу, затое я маю», — рашыла яна.

Кіслякоў сядзеў за сталом і мутнымі вачыма тупа гля-
дзеў у падлогу. Было ясна, што ўсе гэтыя дні ён піў без
просыпу. Убачыўшы на парозе Олю, ён, хістаючыся, пайшоў
насустрэч.

— А, мілая паненка! Чым абавязаны?

— Не паяснічайце, — злосна прамовіла Оля. — Чаму ад-
вільваеце ад здачы спраў?

Кіслякоў усміхнуўся з п'янай нагласцю:

— А вам што, не церпіцца? Над вамі капле? Вы прагнеце
працоўных подзвігаў? А можа я хворы, можа я пакутую, па-
кідаючы любімую работу?

Оля глядзела на яго, адчуваючы, як агіда да гэтага ча-
лавека ледзяніць ёй рукі. Яна рыўком павярнулася і вышла.

Але Кіслякоў усё-ж з'явіўся ў праўленне. Ці то яму на-
дакучыла ламаць камедыю, ці зразумеў, што нічога не вый-
грае, але прышоў. Адчыніўшы дзверы, Оля адразу ўбачыла
яго. Ён стаяў, прытуліўшыся спіной да аконнай рамы.

— Я хацела-б, — сказала яна, — прыняць справы зараз-жа,
не адкладаючы ў доўгую скрыню.

— Пазнавата... — меланхалічна заўважыў Кіслякоў.

Максім Пятровіч стаў, упіраючыся далонямі ў край стала:

— Наогул, вядома, пазнавата, — сказаў ён і, сустрэўшы
здзіўлены погляд Олі, паясніў: — пазнавата мы цябе знімаем,
Кіслякоў...

— Вось што, таварыш сакратар, — сказала раніцай Оля,
расчэсваючы перад люстэркам свае лёгкія, пушыстыя вала-
сы, — бібліятэку я прывяду ў парадак сама, а вечарам мабілі-

зуй ты мне сваіх комсамольцаў, трэба нешта рабіць з гля-
дзельнаю залай. Ды і параіцца заадно.

Дзед Сямён узяўся дапамагчы Олі. Ён дзелавіта шаркаў
велізарнымі валёнкамі па бібліятэчным пакоі, змятаючы ў
куток абрыўкі папер, непатрэбныя газеты. Засоўваючы паперу
ў печ, ён усміхаўся і прыгаварваў:

— Так табе і трэба, прахвост, чортава семя!

Оля слухала дзеда са шчаслівай усмешкай. Ад нядаўняга
суму не засталася і следу. Работа захапіла яе ўсю. Узяўшыся
за справу, яна цвёрда верыла, што даведзе яе да канца.

Яна падбегла да дзеда, прысела каля печы і пачала яму
дапамагаць. Потым яны запалілі паперу ў печы і глядзелі,
як у ёй трапеча залатое, вясёлае полымя.

Вечарам у клуб увалілася шумная чародка хлопцаў і
дзяўчат.

— Нас Валя прыслала дапамагчы, — падыходзячы да Олі,
сказала загарэлая кучаравая дзяўчына. — Сама яна прыдзе
пазней.

— Дзякую, таварышы. Без вас мне не справіцца.

— Ды мы дапаможам, Ольга Міхайлаўна, — сказала дзяў-
чына. — Мы вам заўсёды дапамагаць будзем. Вы не бойце-
ся, — ужо зусім па-дзіцячаму закончыла яна.

— Правільна, галчаны! — весела падтрымаў яе хлопец у
сінім камбінезоне. — Дружным напорам ліквідуем рэшткі
кіслякоўшчыны.

Зусім ужо позна прышлі Валя і Максім Пятровіч.

— Добры сакратар, — засмяялася Оля, — вачэй не пакажа!

— Ды мяне тэрмінова ў горад выклікалі, у райком, — віна-
вата растлумачыла Валя. — Толькі зараз прыехалі.

Оля зірнула на старшыню і ледзь не ахнула: у яго вачах,
ва ўсім твары свяцілася столькі шчасця, што Оля яго не
пазнала. Ён неяк абыякава агледзеў залу, Олю, комсамоль-
цаў. Наогул меў выгляд лунаціка, шчаслівага лунаціка.

— Так, — ненатуральна гучна прабасіў ён, — добра па-
працавалі!

Ён пахадзіў па зале, стараючыся не адстаць ад Валі.
Палаў за нейкія ўчарашнія грахі Майку з Сімай, але адчува-
лася, што ён далёка ад усяго гэтага.

Потым Валя спынілася ля балконных дзвярэй і, разгуб-
лена ўсміхаючыся, глянула ў вочы Максіму Пятровічу доўгім-
доўгім позіркам. «З глузду з'ехалі абодва, ці што? — падума-
ла Оля, заўважыўшы, як Валя прашаптала нешта на вуха
старшыні. — Сакрэтнічаюць». Максім Пятровіч у знак згоды
нахіліў галаву і пайшоў да выхаду. На парозе ён павярнуўся,
але раздумаў і рашуча адчыніў дзверы.

Оля паціснула плячыма і пачала нацягваць заслону на
стрыжань.

— Эх і тупнем-жа мы на вяселлі! — паказаўшы вачыма на
Валю, таямніча прашаптала на оліна вуха Майка.

Потым вясёлай гурбой вышлі на заснуўшую вуліцу. Яе
спакоей ахоўвалі застыўшыя ў ганаровай варце таполі. Як
старую, задурэную сяброўку трымалі Олю пад рукі насмеш-
ніца Майка і блакітнавокая спакойная Сіма.

Не заходзячы ў дом, Оля з Валей селі на ганак.

— Якая цёплая ноч, — пяхчотна і з ледзь прыкметнай
трывогай прашаптала Валя, паклаўшы гарачую руку на
оліны плечы.

— Так, і дзень прайшоў так цудоўна! — цясней прытулі-
лася да яе Оля.

Яны памаўчалі, прыслухоўваючыся да нечага важнага, што
было ў іх сэрцах.

— Толькі тыдзень мінуў, як прыехала, — парушыла цішы-
ню Оля, — а, здаецца, усё жыццё пражыла тут, усё жыццё
ведала і цябе, і Майку, і Сіму, і Даню. Цябе асабліва.

— Оля! — Валя раптам імкліва павярнулася і наблізіла ве-
лізарныя вочы да твару сяброўкі. — Олечка, што я табе
скажу! Калі-б ты толькі ведала!

Яе голас уздрыгваў, у вачах іскрыліся слёзы, ці то ад шчас-
ця, ці то ад хвалявання. Оля ўзяла яе гарачыя рукі ў свае і
моцна сціснула.

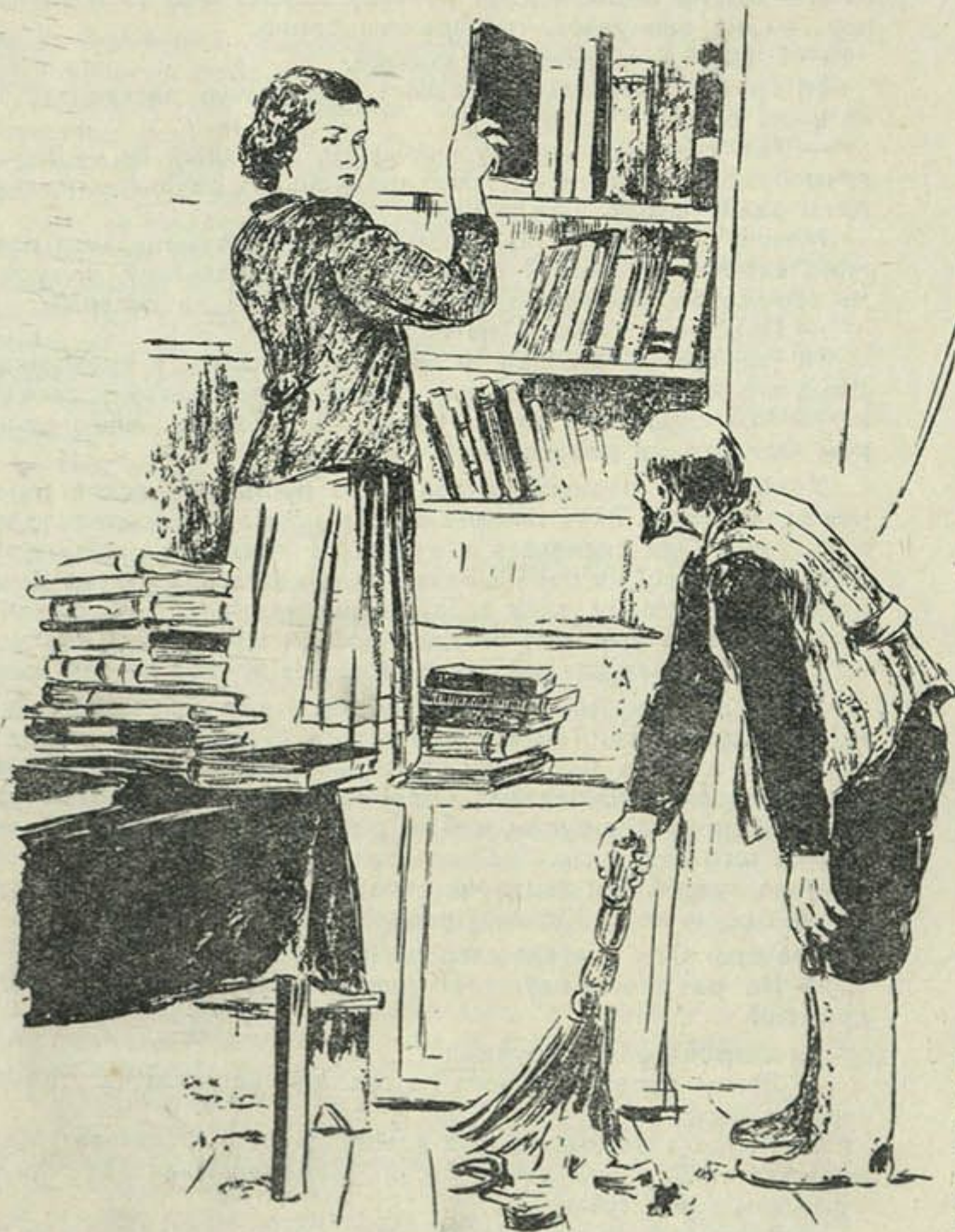
— Што з табой, Валечка?

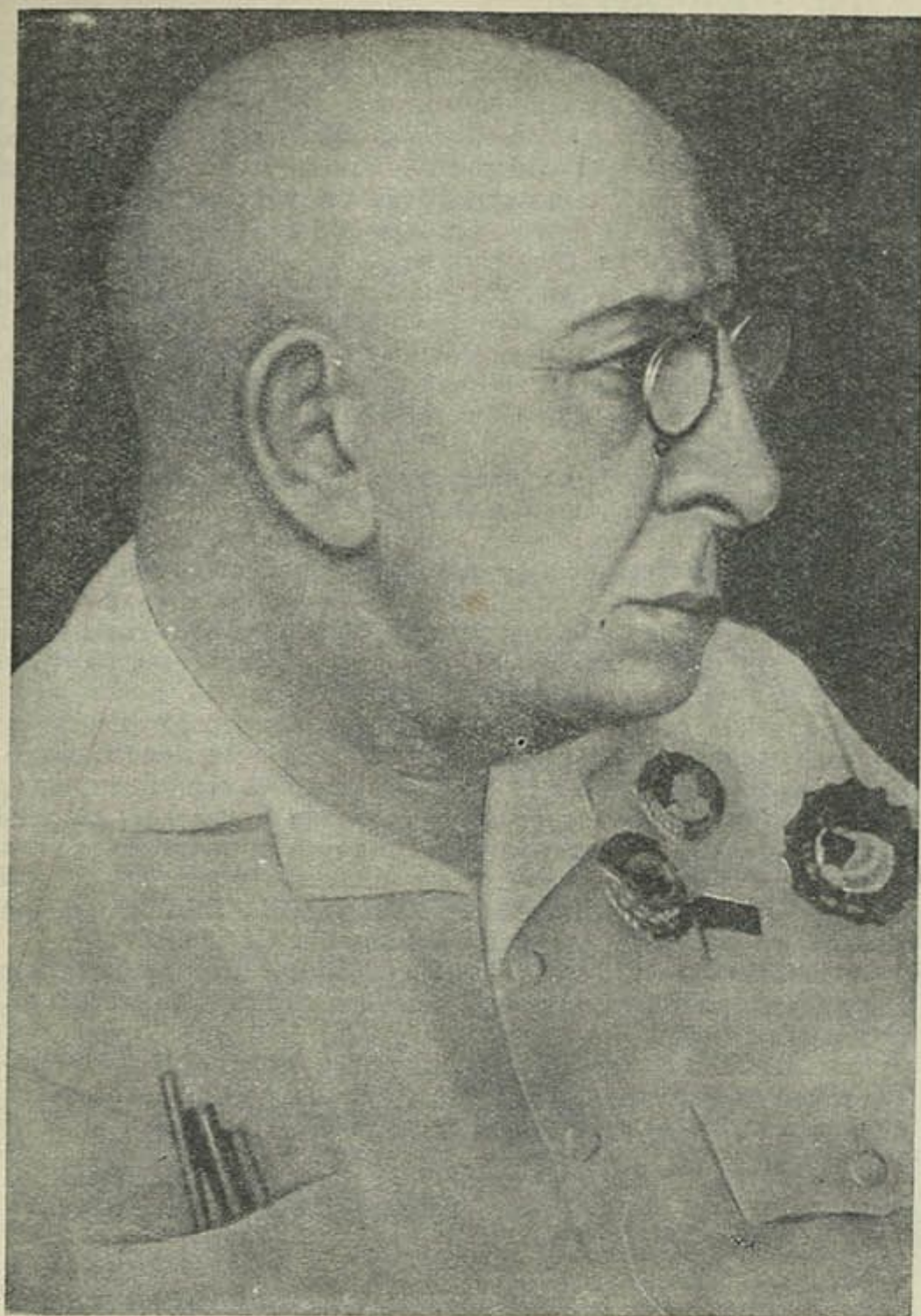
— Ой, калі-б ты ведала! — паўтарыла яна. — Я выходжу
замуж за Максіма.

Оля ціха і радасна засмяялася:

— Вось і на вяселле я трапіла..

Яны яшчэ доўга сядзелі, абняўшыся, і гаварылі-гаварылі
пра ўсё на свеце. Пра тое, які добры Максім, «толькі крыху
занадта гаспадар», — скардзілася Валя. «Нічога, — шчыра
суцяшала Оля, — ты перавыхаваш». Гаварылі пра мілых
калгасных хлопцаў і дзяўчат, пра п'есу, якую паставіць драм-
гурток ка дню ўраджаю, пра Даню з Майкай, якія таксама,
вядома, пажэняцца хутка. Але чаго-б яны ні кранулі, галоў-
най тэмай іх размовы былі шчасце, любоў і бурная, неўга-
монная маладосць.

Васілій Робертавіч Вільямс

Выдатны СОВЕШКІ ВУЧОНЫ

(Да 90-годдзя з дня нараджэння)

СЯРОД слаўных вядучых дзеячоў савецкага прыродазнаўства шырока вядома імя акадэміка Васілія Робертавіча Вільямса — стваральніка тэрапольнай сістэмы земляробства, выдатнага прадаўжальніка работ асновапаложнікаў навуковага глебазнаўства — В. В. Дакучаева і П. А. Костычэва.

В. Р. Вільямс нарадзіўся 9 кастрычніка 1883 года ў Маскве. Бацька яго быў інжынерам шляхоў зносін, прымаў удзел у будаўніцтве першай чыгункі ў Расіі.

В. Р. Вільямс з юнацкіх год захапляўся прыродазнаўчымі навукамі. У 1883 г. ён ажыццяўляе сваю заповітную мару — паступае ў Петроўскую сельскагаспадарчую акадэмію (цяпер акадэмія імя К. А. Тіміразева), якая славілася тады «свабодамыслячымі» студэнтамі і прафесарамі, сярод якіх асабліва выдзяляўся малады таленавіты К. А. Тіміразеў. Ён прапагандаваў асновы матэрыялістычнага светаразумеў і ідэі эвалюцыйнага вучэння. Не дарэмна прадстаўнік рускай рэакцыі — князь Мешчэрскі пісаў: «Тіміразеў — на казённым кошт выганяе бога з прыроды».

Як ні стараўся тады дырэктар акадэміі рэакцыйны прафесар медыцыны Юнге «адарваць моладзь» ад рэвалюцыйных настрояў, гэта не ажыццявілася. Да сваёй мэты Вільямс ішоў цвёрда і ўпэўнена. Будучы студэнтам, ён асабліва шмат часу

ўдзяляў глебазнаўству. У перыяд студэнцтва ён працаваў ужо асістэнтам. У 1887 г. Васілій Робертавіч выдатна скончыў акадэмію і па хадайніцтву савета акадэміі атрымаў трохгадовую загранічную камандыроўку для паглыблення набытых ім ведаў. У 1891 г. В. Р. Вільямсу ўжо было даручана чытанне курса агульнага земляробства і сельскагаспадарчага машыназнаўства.

Адначасова ён праводзіць і вялікую даследчую работу. У радзе экспедыцый дэталёва вывучае глебы Расіі і прымяняе на практыцы дасягненні агранамічнай навукі. Ён арганізуе пад Масквой у Любліне першыя ў Расіі палі арашэння. Па яго ініцыятыве і пад яго кіраўніцтвам была створана першая селекцыйная, гатункавыпрабавальная і насенная станцыя. Яму належыць чэсць закладкі першых чайных плантацый пад Батумі. У 1911 годзе ён арганізуе курсы лугаводства, у 1914 годзе з-пад яго пярэ выходзіць першы шырока абгрунтаваны, маючы надзвычай важнае тэарэтычнае значэнне курс «Глебазнаўства».

В. Р. Вільямс абагуліў і развіў класічныя працы выдатных рускіх аграномаў-вучоных В. В. Дакучаева, П. А. Костычэва, стварыў стройную сістэму барацьбы з засухай.

Працягваючы работу асновапаложніка навуковага глебазнаўства В. В. Дакучаева, Вільямс указваў, што ў працэсе ўтварэння глеб біялагічныя фактары маюць рашаючае значэнне. Вільямс, такім чынам, з'яўляецца асновапаложнікам біялагічнага напрамку ў глебазнаўстве. Ён стварыў эвалюцыйнае вучэнне аб глебе, разглядаў глебу як сродак вытворчасці і нават як прадукт працы. Вільямс называе глебай усю сукупнасць складанага комплексу вясчэстваў, арганізмаў і іх узаемадзеяння.

Вучэнне Вільямса не знаходзіла падтрымкі ў афіцыйнай навуцы таго часу. Яго шматлікія практычныя прапановы ва ўмовах царызма заставаліся неажыццёўленымі, але ў выніку Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, ва ўмовах сацыялістычнай сістэмы гаспадаркі і калгаснага ладу адкрыліся новыя перспектывы перад агранамічнай навукай, і ідэі Вільямса атрымалі магчымасць шырокага ажыццяўлення.

Пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі В. Р. Вільямс адразу становіцца на бок савецкай улады, групуючы вакол сябе ўсю прагрэсіўную частку прафесуры. У 1928 г. ён уступае ў рады Комуністычнай партыі.

Праводзячы выключна вялікую навукова-даследчую работу, аддаючы ёй усе свае сілы і веды, В. Р. Вільямс ніколі не замыкаўся ў вузкіх рамках навуковай дзейнасці. Ён актыўна ўдзельнічаў у партыйным і грамадскім жыцці, быў дэпутатам Маскоўскага Савета, дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР, правадзейным членам Акадэміі навук СССР, Усесаюзнай акадэміі сельскагаспадарчых навук імя В. І. Леніна і Акадэміі навук Беларускай ССР.

Пры распрацоўцы тэорыі травапольнай сістэмы земляробства В. Р. Вільямс з выключнай увагай сачыў за работамі І. В. Мічурына, які гэтак-жа добра ведаў аб работах В. Р. Вільямса. Абодва вучоныя былі ідэйна блізкімі, глыбока вывучалі біялагічную навуку і развівалі яе на аснове марксісцкай дыялектыкі. Яны ішлі адным шляхам у навуцы.

В. Р. Вільямс прадбачыў далейшае развіццё перадавой савецкай навукі. Ён высока цаніў навуковую творчасць выдатнага савецкага вучонага Т. Д. Лысенкі і аказваў яму гарачую падтрымку.

Вучэнне В. Р. Вільямса і вучэнне І. В. Мічурына абагулілі і развілі ўсё лепшае, накопленае ў мінулым навукай і практыкай. Сваімі працамі яны ўнеслі шмат прынцыпова новага ў пазнанне прыроды раслін і глебы, у пазнанне земляробства.

Вучэнне Тіміразева — Мічурына аб пераробцы прыроды раслін творча аб'ядноўваецца мічурынскай аграбіялагічнай навукай з вучэннем Дакучаева — Костычэва — Вільямса аб глебайтварэнні і метадах павышэння ўрадлівасці глебы. Гэтае прагрэсіўнае, перадавое вучэнне развіта ў нашай краіне і далей развіваецца выдатным нашым вучоным акадэмікам Т. Д. Лысенка.

Наш народ таму і называе перадавую аграбіялагічную навуку навукай Вільямса — Мічурына — Лысенка.

Працамі В. Р. Вільямса — класіка глебазнаўства — створана сучаснае аграбіялагічнае глебазнаўства, дзе сцвярджаецца марксісцка-ленінскі прынцып пераважнага ўплыву і ўздзеяння на глебу біялагічных фактараў, а таксама вытворчай дзейнасці чалавека.

Асновай глебайтварэння Вільямс лічыў біялагічныя працэсы — жыццё макра- і мікраарганізмаў глебы разам з расліннымі групіроўкамі і іх узаемадзеянне з глебавым асяроддзем.

Сваім вучэннем аб глебе, аб вядучай ролі біялагічных працэсаў у яе ўтварэнні В. Р. Вільямс нанёс сакрушальны ўдар па буржуазнаму, рэакцыйнаму геалагічнаму глебазнаў-

ству, згодна якому вядучую ролю ў глебаўтварэнні адыгрывае выветрыванне, вышчалачванне. Буржуазнае глебазнаўства ігнаравала біялагічныя працэсы ў глебе, забывала аб раслінах і глебай урадлівасці.

Буржуазнае геалагічнае глебазнаўства распаўсюджвала «тэорыю» затухаючай крывой у развіцці глебаўтвараючага працэса. Глебазнаўства-ж, створанае В. Р. Вільямсам, вучыць аб няспынным, узыходзячым развіцці глебай урадлівасці ва ўмовах сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, аб магчымасці бязмежнага росту ўраджаяў на сацыялістычных палях. В. Р. Вільямс выкрыў ілжэнавуковы «закон убываючай урадлівасці» і стварыў стройнае вучэнне аб глебай урадлівасці, вучэнне аб тым, што, калі расліны забяспечваць усімі ўмовамі жыцця, то ўраджай іх неабмежаваны.

Гістарычная жнівеньская сесія 1948 г. Усесаюзнай акадэміі сельскагаспадарчых навук імя В. І. Леніна прызнала вучэнне В. Р. Вільямса адзіна правільным, а В. Р. Вільямс, побач з І. В. Мічурыным прызнаны заснавальнікамі перадавой савецкай аграбіялагічнай навукі.

Вучэнне Вільямса аб адзіным глебаўтвараючым працэсе ёсць вучэнне аб развіцці прыроднай урадлівасці глеб, у аснове якога ляжаць матэрыяльныя фактары жыцця — энергія сонца, вада, ежа і іх пераўтварэнні ў працэсе ўзаемадзеяння з глебай і расліннымі фармацыямі.

Аграбіялагічнае вучэнне Вільямса ўзбройвае ведамі для перапрацоўкі глебы з мэтай усямернага павышэння яе ўрадлівасці.

Павышэнне ўрадлівасці глебы зводзіцца да мерапрыемстваў, якія забяспечваюць культурныя расліны на працягу ўсяго перыяда іх жыцця вадой і спажывай. Надаючы вялікае значэнне структуры глебы, як фактару пастаяннага і эканамічнага забяспечвання раслін вадой і спажывай, Вільямс заняўся таксама пытаннем стварэння структурных глеб і прышоў да вываду, што гэта выгаднай за ўсё зрабіць пры дапамозе пасеву сумесі бабовых і збожжавых траў. Так з'явілася навукова абгрунтаваная травапольная сістэма земляробства.

У травапольную сістэму земляробства Вільямс уключае некалькі важнейшых элементаў. Першым і асноўным ён

лічыць травапольны севазварот. Ва ўсякім севазвароце Вільямс патрабуе перыядычнай змены культуры аднагадовых сельскагаспадарчых раслін шматгадовымі травамі. Шматгадовыя ж травы ў сумесі з бабовымі пры правільнай культуры іх ствараюць устойлівую зярніста-камкавую структуру глеб. Травапольная сістэма земляробства прадугледжвае таксама стварэнне кармавой базы для жывёлагадоўлі.

Вучэнне Вільямса глыбока перспектыўна і адлюстроўвае інтарэсы народнай сацыялістычнай гаспадаркі. Ён распрацаваў наступныя асновы сучаснага глебазнаўства, адзінства глебаўтвараючага працэса; урадлівасць як істотная адзнака глебы; эвалюцыя і напрамак глебаўтвараючых працэсаў; эвалюцыя расліннага пакрыцця; двухбаковасць біялагічных працэсаў у глебе.

Вільямс падышоў да вивучэння глебы з дарвіністычных пазіцый. Ён паказаў, што для росту ўраджаяў сельскагаспадарчых культур няма межаў. Яго травапольная сістэма земляробства дае магчымасць у любых раёнах ствараць глебы з высокай эфектыўнай урадлівасцю. Вільямс унёс у земляробства дарвінскі прагрэсіўны метады. Яго працы па земляробстве — гэта працы творчага дарвініста, заснаваныя на прынцыпах дыялектычнага матэрыялізма.

Перадавікі сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, героі працы, пасяхова прымяняючы травапольныя севазвароты, атрымліваюць высокія і ўстойлівыя ўраджай сельскагаспадарчых культур. Уся наша краіна пасяхова асвойвае распрацаваную Вільямсам травапольную сістэму земляробства, якая безумоўна дапаможа хутчэй ажыццявіць грандыёзную праграму, наменчаную пастановай Пленума ЦК КПСС «Аб мерах далейшага развіцця сельскай гаспадаркі СССР».

11 лістапада 1939 г. перастала біцца сэрца вучонага-камуніста, рэвалюцыянера ў навуцы, галоўнага агранома краіны Савятаў.

Імя Васілія Робертавіча Вільямса будзе заўсёды дорага савецкаму народу, які авалодаў шматгранным вучэннем Вільямса і ўсямерна развівае яго ў сваёй практыцы.

А. ЕЗУБЧЫК,
кандыдат біялагічных навук.

ПАРАДЫ БАЦЬКАМ

ЯК ЗМАГАЦЦА З НЕПАСПЯХОВАСЦЮ ВУЧНЯЎ

БАРАЦЬБУ з непаспяховасцю вучняў трэба пачынаць з папярэджання самой непаспяховасці.

Над кожным вучнем, як-бы добра ён ні вучыўся, заўсёды вісіць пагроза трапіць у рады непаспяхавых. Пропуск заняткаў па хваробе, непрадуманае, слаба замацаванае правіла, недастаткова зразумеае тлумачэнне настаўніка — усё гэта цягне за сабой спачатку мала прыкметнае адставанне, а следам за ім і хранічную непаспяховасць. Дзіця пачынае атрымліваць двойкі, работу на лета, пераэкзаменаўкі і нарэшце застаецца ў тым-жа класе.

Многія бацькі лічаць, што самі яны, як недастаткова падрыхтаваныя, не могуць дапамагчы ў падрыхтоўцы ўрокаў. Часам яны крычаць, пагражаюць, нават караюць дзіця, у лепшым выпадку шукаюць рэпетытараў, прыватных настаўнікаў, але гэта не заўсёды ўдаецца ажыццявіць.

Паглядзім-жа, ці на самой справе такія ўжо бездапаможныя бацькі. Ці не могуць яны ўжыць больш істотныя меры, чым крыкі ды пакаранні?

Спачатку разбярэмся ў тым, што

значыць дапамагаць дзіцяці вучыць урокі? Па-першае, гэта значыць, што трэба стварыць яму ўмовы для заняткаў, сачыць за тым, каб падрыхтоўка да ўрокаў працякала правільна, каб кожны дзень урокі сапраўды былі падрыхтаваны.

Якія-ж умовы трэба стварыць дзіцяці, каб яно пасяхова вучылася? Адказ здаецца зусім простым: адвесці спецыяльны куток у пакоі, паставіць асобны столік, этажэрку або палічку для кніг, набыць падрыхтоўчыя падручнікі, школьныя прылады — і ўмовы створаны. Усё гэта, безумоўна, вельмі важна, але далёка недастаткова. Гэта толькі знешняе афармленне таго, што ў дзіцяці павінна быць абуджана яшчэ да паступлення ў школу, а іменна жаданне вучыцца.

Для сямігадовага дзіцяці ў слове «вучыцца» павінна заключацца ўсё самае жаданае, самае каштоўнае. І вось для гэтага каштоўнага яму ставяць асобны столік, купляюць кнігі, партфель, шпюць сукенку, чаравікі, паліто.

Само жыццё дае нам яркія прыклады. Дзеці, якія імкнуцца да ведаў, дабіваюцца поспеху нават пры

самых неспрыяльных умовах. Дзеці-ж, у якіх не загарэлася імкненне да ведаў, не паспяхваюць нават пры наяўнасці асобнага пакоя, мноства кніг, дапаможнікаў і г. д. Бацькі дзіваюцца: «І што гэтаму дзіцяці яшчэ трэба? Здаецца ўсё робім, а яно двойкі прыносіць».

Каго-ж трэба вінаваціць у тым, што нармальнае, здоравае дзіця, якому створаны ўсе ўмовы для заняткаў, дрэнна вучыцца? Часта дарослыя абвінавачваюць і караюць дзяцей за тое, за што павінны былі-б вінаваціць найперш саміх сябе.

У дзіцяці неабходна выходзіць любоў да навукі. У самой яго прыродзе закладзена імкненне ўсё даследаваць, разглядаць, прабаваць, аб усім распытваць. Каб правільна выкарыстаць гэтую дзіцячую дапытлівасць, неабходна выходзіць саміх сябе.

Ніколі нельга забываць, што дзеці вельмі ўражлівыя, што на іх адбіваецца тая атмасфера, якая пануе сярод старэйшых членаў сям'і. Усямерна ўмацоўваючы свой аўтарытэт, бацькі павінны на ўласным прыкладзе выходзіць сваіх дзяцей.

Выдатны педагог нашага часу А. С. Макаренко пісаў:

«Не думайце, што вы выхоўваеце ваша дзіця толькі тады, калі з ім размаўляеце або павучаеце яго, або загадваеце яму. Вы выхоўваеце яго ў кожны момант вашага жыцця... Як вы апрачаецеся, як вы размаўляеце з іншымі людзьмі і пра іншых людзей, як вы смеяцеся, чытаеце газету — усё гэта мае для дзіцяці вялікае значэнне».

Калі дзіця бачыць, што бацькі цікавяцца сваёй работай, што яны папайняюць свае веды з мэтай палепшыць якасць гэтай работы на сваім прадпрыемстве, у сваім калгасе, заводзе і г. д., яны мімаволі, ужо з ранніх год, прывыкнуць цаніць веды, навуку, кнігу, прывыкнуць паважаць школу, якая дае гэтыя веды.

З якіх момантаў складаецца працэс падрыхтоўкі ўрокаў, інакш кажучы, хатнія заняткі дзіцяці?

Для хатніх заняткаў, па-першае, трэба ўстанавіць пэўны час. Па-другое, трэба сачыць за тым, каб за работу дзіця садзілася адпачыўшым, спакойным, уроўнаважаным, так сказаць, маральна і фізічна мабілізаваным. У гэты час ніякія пабочныя думкі не павінны хваляваць яго, адцягваць увагу ад пастаўленай мэты.

Дзіця павінна адчуваць, што і бацькі з павагай адносяцца да яго работы. Зусім не абавязкова адводзіць дзіцяці асобны пакой, ціха хадзіць, шэптам гаворыць, калі дзіця рыхтуе ўрок. Яно павінна ўмець працаваць пры любой абстаноўцы. Увага бацькоў да работы дзіцяці заключаецца не ў знешнім кульце, а ў сур'ёзных адносінах да заняткаў. Не трэба гаворыць у гэты час на пабочныя тэмы, адрываць дзіця для выканання якой-небудзь хатняй работы ці даручэння. На гэта павінен быць адведзены асобы час.

Адзінае, што не толькі можна, але неабходна рабіць у час заняткаў, — гэта сачыць за тым, каб дзіця правільна сядзела за сталом, правільна трымала кнігу, сшытак. Згорбленая спіна, скрыўлены хрыбетнік, нізка апущаная галава, моцна заціснутая ў пальцах ручка — усё гэта не толькі зніжае якасць самой работы, але і шкодна адбіваецца на фізічным стане дзіцяці: развіваецца блізарукасць, скрыўляецца хрыбетнік, грудзі робяцца ўпалымі, дзейнасць лёгкіх і сэрца аслабляецца. Калі адразу не звярнуць на гэта ўвагі, то за дзесяць год навучання гэтыя сімптомы могуць прывесці да сур'ёзных парушэнняў як фізічнай, так і нервовай арганізацыі вучня. Калі бацькі будуць настойлівы ў сваіх патрабаваннях, то дзеці хутка прызвы-

— Мама, я таксама буду гераіня, як вырасту, — гаворыць Міла маці.

На здымку: звеннявая па ільну з калгаса імя Варашылава Стаўбцоўскага раёна Баранавіцкай вобласці Герой Соцыялістычнай Працы, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР Анісія Фамінічна Гецман з дачкой.

Фотаэцюд С. Капелькі.
(Фотахроніка БелТА)

чаяцца да правільнай пасадкі і рацыянальных прыёмаў работы.

Бацькі павінны ведаць расклад урокаў і што задана па кожнаму прадмету, каб дапамагчы дзіцяці правільна размеркаваць падрыхтоўку як па часу, так і па ступені цяжкасці задання.

Вельмі важна прасачыць за тым, каб дзіця не рабіла ўсіх урокаў за адзін раз. Рыхтаваць урокі трэба з перапынкамі ў 5—10 хвілін, вусныя заняткі чаргаваць з пісьмовымі.

Чым можна запоўніць перапынкі ў занятках? Усім, што не ўрываецца дысанансам у работу, што не адрывае ад асноўнай справы. Можна, напрыклад, прайсціся ўзад і ўперад па пакоі, упарадкаваць кнігі, прыбраць ужо непатрэбныя, зрабіць некалькі фізкультурных практыкаванняў. Кароткія перапынкі дапамагаюць дзіцяці з новымі сіламі і любоўю працягваць заняткі.

Калі заданне разлічана на некалькі дзён, то неабходна прасачыць, каб дзіця адразу ўзялося за яго і паступова, не спяшаючы, старанна рыхтавала да вызначанага тэрміну. Інакш дзіця з-за недастатковай арганізаванасці зробіць яго наспех, у апошні дзень перад здачай.

Адзначаныя прыёмы рэгулявання заняткаў не з'яўляюцца цяжкімі для бацькоў і не патрабуюць ад іх спецыяльнай падрыхтоўкі. Трэба толькі часцей раіцца з выкладчыкамі. Больш складана правярыць веды і дапамагчы дзіцяці ў цяжкіх выпадках.

Бывае так, што дзіця заяўляе бацькам: «Я добра ведаю ўрок». А на другі дзень прыносіць у дзённіку двойку. У чым тут прычына і якія меры прымаць? Калі дзіця сапраўды займалася і ўпэўнена ў тым, што ведала ўрок, то трэба высніць прычыну. Можна аказацца, што дзіця хутка забывае вывучанае або завучвае чыста механічна, без сэнсавай сувязі. Напрыклад, яно вучыла, што дзеяслоў «быць» у састаўным выказніку называецца звязкаю, але на пытанне, што называецца звязкай у састаўным выказніку, не можа адказаць. Значыць, фармулёўка была завучана чыста механічна.

З механічным завучваннем неабходна змагацца. Трэба паказваць дзецям, як вучыць урокі свядома, як аднаўляць у памяці завучанае. Каб завучанае не забывалася, трэба перыядычна паўтараць найбольш цяжкія месцы з задання. На працягу дня ўрок можна паўтарыць некалькі раз з перапынкамі. Апошні раз паўтарыць яго перад самым сном.

Прыпамінанне або свядомае аднаўленне ў памяці пройдзенага дасягаецца рознымі прыёмамі. Дзіцяці можна напаміць рад правіл або прыкладаў, якія непасрэдна адносяцца да пэўнай падзеі ці правіла, задаць некалькі наводзячых пытанняў — і забытае як-бы выплывае на паверхню памяці.

З усяго сказанага можна зрабіць вывад: барацьба з непаспяховасцю — не кампанейская работа, а сістэматычнае штодзённае назіранне за вучнем, правільнае кіраўніцтва яго заняткамі.

Задачы бацькоў і выхавальнікаў:

1. Выхаваць у дзіцяці любоў да заняткаў, жаданне вучыцца.

2. Прывіць трывалыя навыкі правільнай, культурнай работы.

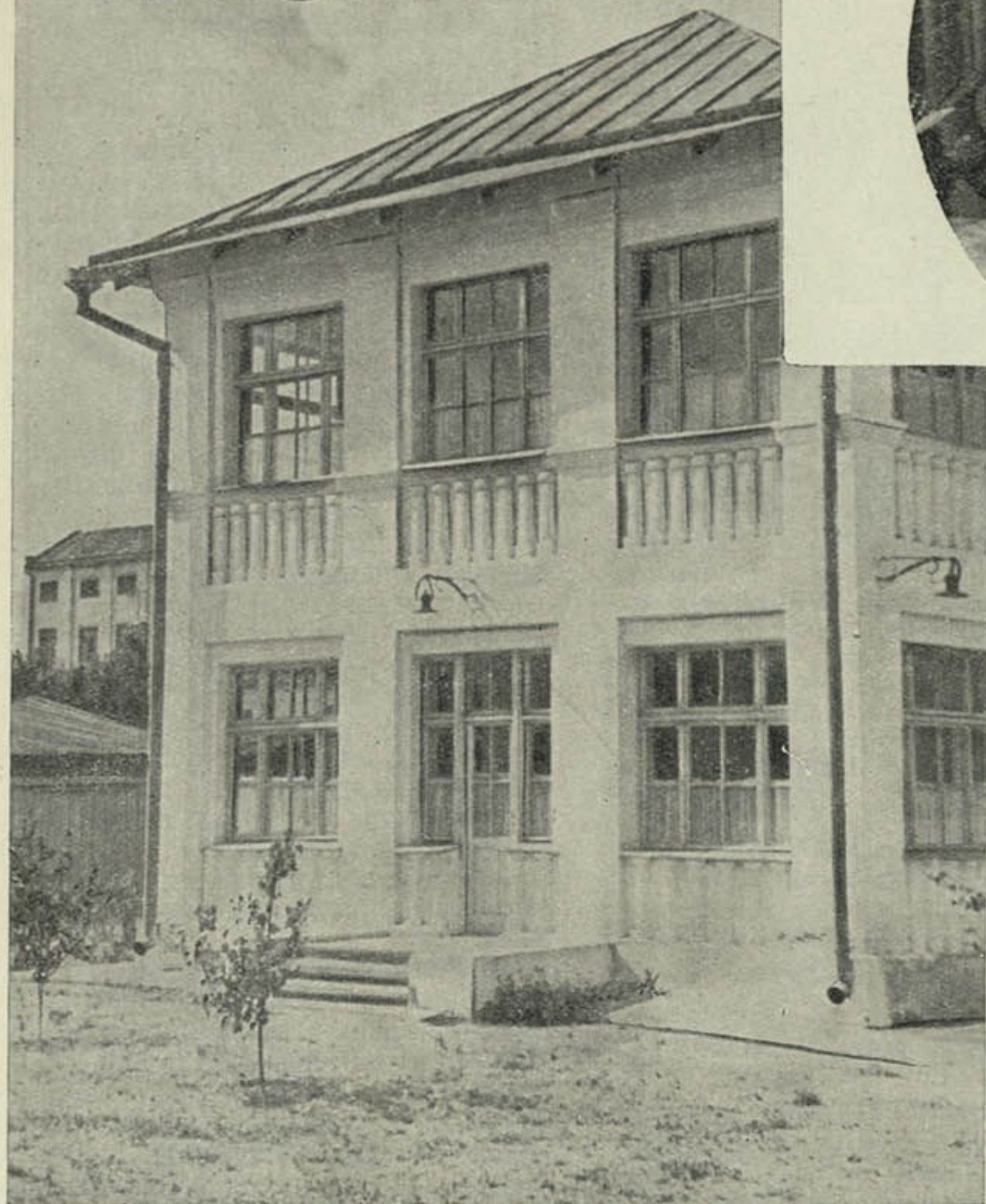
3. Вывучыць здольнасці дзіцяці, уласцівасці яго памяці, каб своєчасова прыйсці на дапамогу, не дапускаючы ніякай недапрацоўкі або неразумення вучэбнага матэрыялу.

4. Паказаць, як трэба вучыць урокі, як засвойваць матэрыял, як замацоўваць і аднаўляць у памяці вывучанае.

Сапраўдная барацьба з непаспяховасцю вучняў магчыма толькі пры ўдзеле саміх бацькоў. Правільна вырашаючы гэтыя задачы, бацькі акажуць вялікую дапамогу школе.

Яўгенія КАЗАЧОНАК

Новыя яслі

Я радуся, бачачы, як живуць малыя ў дзіцячых яслях № 21 пры фабрыцы «Комунарка».

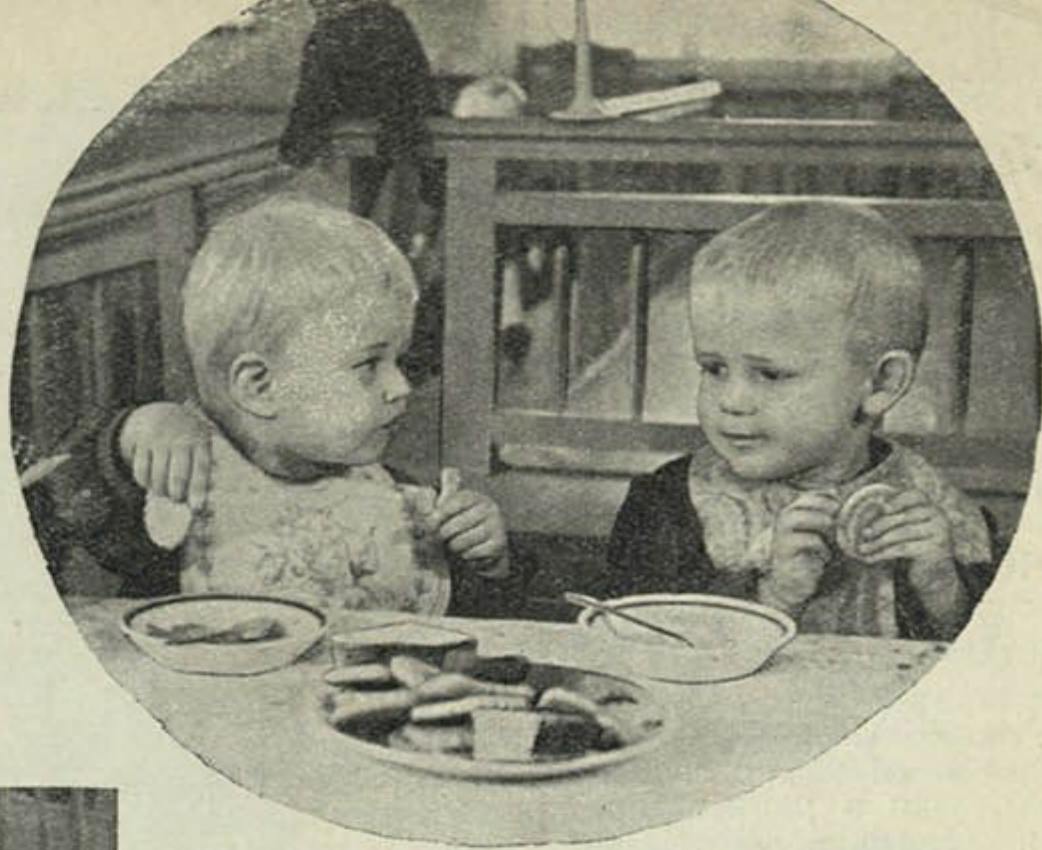
Вялікі, двухпавярховы будынак, акружаны маладымі дрэўцамі, дзіцячая пляцоўка, пясочніцы. Колькі святла і выгод для малых! Пакой для гульняў, поўны ўсялякіх цацак, лялек, зайчыкаў, цэлулойдных птушак, аўтамашын, самалётаў. Прасторная, з маленькімі столікамі і крэсламі сталовая. Тут дзеці атрымліваюць смачную, спажывную яду. Спальня для малых. Роўнымі радамі стаяць беласнежныя ложка. Усё тут прыгожа і ўтульна. 560 тысяч рублёў адпусціла Радзіма на будаўніцтва дзіцячых яслей, 99 тысяч рублёў — на набыццё абсталявання і цацак. Маці-работніцы атрымалі добры падарунак.

Вопытныя ўрачы-выхавальнікі даглядаюць за малымі.

А цяпер — спаць!

Нішто не парушыць спакой малышоў, іх клапатліва ўкладае опытная выхавальніца Вера Трафімаўна Лочмель.

Фото Л. Матусевіча
(Фотахроніка БелТА)

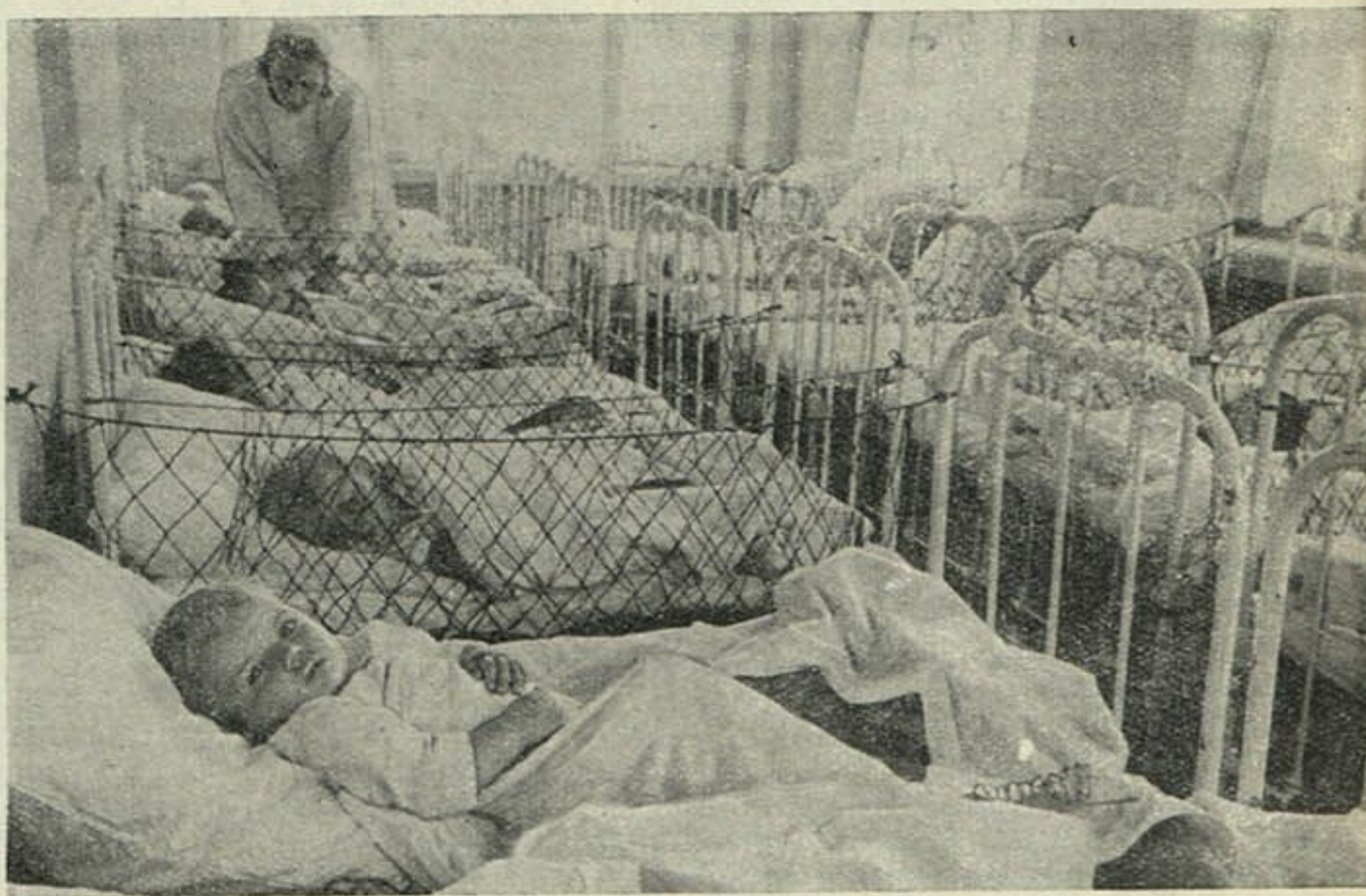
Маленькая Люда Мальцава і Віця Філатаў з апетытам, як і дома, сьнедаюць.

Кожны дзень я прыношу сюды свайго сыночка Віценьку і іду на работу. Я ведаю, што магу спакойна працаваць і павышаць свае веды. У маёй брыгадзе 25 краўчых-матарыстак. Усе яны добрасумленна адносяцца да работы, выпускаюць прадукцыю толькі выдатнай якасці. Стаханаўкі Жэня Барысёнак, Галя Кулай, Ала Мачальская выконваюць зменныя заданні на 180 — 190 процантаў, а комсамолка Зіна Банакіна за змену дае па дзве нормы. Брыгада носіць пачэснае званне брыгады выдатнай якасці. Мне, як брыгадзіру, уручана Ганаровая грамата Міністэрства лёгкай прамысловасці СССР. Цэх наш трымае пераходны сцяг фабрыкі.

Калі канчаецца рабочы дзень — спяшаю ў яслі. Бязмежным шчасцем напайняецца маё матчына сэрца, калі пухленькія ручкі дзіцяці абвіваюцца вакол шыі, а ў вясёлых вачанятках столькі радасці.

За шчасце дзяцей, за спакойны заўтрашні дзень я ўдзячна нашай роднай савецкай уладзе.

Р. ФІЛАТАВА,
брыгадзір 9 брыгады 2 цэха
фабрыкі імя Крупскай.

Мал. В. Ціхановіча.

Новы
дом

Вырас дом на плошчы новы,
Не малы — шматпавярховы.
Вокны ў сонцы зіхацяць,
Адусюль ён нам відаць.

Добра жыць у доме тым
І дарослым і малым!
Ліфт цябе і ўніз і ўверх
На любы вязе паверх;

А ў кватэрах — зазірні:
Электрычныя агні,
Радыё, вадаправод —
І ніякіх вам турбот!

Маня, Коля, Ясь, Ігнат —
Многа ў ім жыве рэбят!
Мы таксама ў гэтым годзе
Жыць у дом той пераходзім.

Вожык

Топу, топу — праз садок
Шустры коціцца звярок.
Не відаць з травы нам ножак...
Я гляджу: — Ды гэта-ж — вожык!

Мы к яму зрабілі крок —
Ён адразу у клубок!
І, наставіўшы ў бакі
Свае голкі, як штыкі,
Прытаіўся між травы —
Ну, як быццам нежывы!

Пачалі мы тут гадаць,
Як яго у рукі ўзяць:
Як калючы той клубок
Занясці ў жывы куток?

Мой
мяч

Мне сягоння новы мяч
Тата з горада прывёз;
Навіну сваю ў той час
Я на ўсё сяло разнёс.

Радасць гэтую са мной
Падзяляў і новы мяч:
Толькі кінеш — ён адразу
Пойдзе вуліцаю ўскач!

Мая сяброўка

Маю я сяброўку Соню,
У дзетсад мы ходзім з ёй...
Ды я хвора ягоння —
Трэба дома быць адной.

Сумна хвора ў пасцелі,
Быць далёка ад сяброў...
Што там?.. Дзверы заскрыпелі,
Нехта ў хату увайшоў.

Я сама сабе не веру —
Ці то праўда, ці то ў сне?
Адчыніла Соня дзверы
І спяшае да мяне!

Я, здзівіўшыся, спытала,
У дзетсад чаму не йдзе?
А яна мне адказала:
— А ў дзетсадзе-ж гаварылі
Не кідаць сяброў ў бядзе!

„АПАВЯДАННІ“ КУЗЬМЫ ЧОРНАГА

КУЗЬМА Чорны — адзін з выдатных прадстаўнікоў беларускай савецкай прозы. Чытач ведае яго пераважна як майстра буйных эпічных твораў — раманаў «Бацькаўшчына», «Трэцяе пакаленне» і інш. Пяру таленавітага пісьменніка належыць таксама многа твораў малых форм.

Пачаўшы сваю літаратурную дзейнасць у 1923 годзе, як аўтар невялікіх навел і апавяданняў, Кузьма Чорны і ў далейшым не раз звяртаўся да гэтага жанру.

Дзяржаўнае вучэбна-педагагічнае выдавецтва БССР зрабіла карысную і добрую справу, выдаўшы асобнай кніжкай апавяданні Кузьмы Чорнага. Чытач знаходзіць у зборніку творы, напісаныя ім у розныя часы: і ў пачатку літаратурнай дзейнасці, і ў апошнія гады жыцця. Гэта дае магчымасць прасачыць творчы рост пісьменніка, атрымаць пэўнае ўяўленне аб тым, як пашыраўся яго ідэйны светапогляд, як мацнела і ўдасканалася яго майстэрства.

У сваіх першых невялікіх апавяданнях Кузьма Чорны асуджаў несправядлівасць і жорсткасць ва ўзаемаадносінах людзей, імкненне да нажывы і ўзбагачэння, да эксплуатацыі чалавека чалавекам. Малады пісьменнік не меў яшчэ ў той час яснага разумення сутнасці сацыялістычнай рэвалюцыі, яе сусветна-гістарычнага значэння, яе стваральнага характару. Таму падзеі, звязаныя з рэвалюцыяй і грамадзянскай вайной, ён успрымаў аднабакова. Пісьменнік бачыў перш за ўсё пакуты людзей, неўпарадкаванасць жыцця, распад старых, прывычных форм, нягоды і нястачы, прынесеныя народу беларускімі акупантамі. Гэты перыяд творчасці Кузьмы Чорнага прадстаўлены ў зборніку апавяданнямі «На пыльнай дарозе», «Буря», «Начлег у вёсцы Сінегах», якіяносяць характар запісаў і замалёвак убачанага і пачутага. У аснову іх пакладзены выпадковыя сустрэчы ў часе пездак і вандраванняў, гутаркі з суседзямі і падарожнікамі. Рэчаіснасць паўстае ў гэтых свёртальных замалёўках у выглядзе паасобных, разрозненых, мімалётна схопленых абразкоў і эпизодаў.

Але нават і ў гэтых апавяданнях Чорнага адчуваецца імкненне пісьменніка да больш шырокага ахопу падзей, да пазнання рэчаіснасці, да паказу рознастайнага тыпажу, людзей з рознымі характарамі, розным светапоглядам.

Гэтае імкненне пісьменніка знайшло сваё развіццё і канкрэтнае ўвасабленне ў яго далейшай творчай працы. У апавяданнях «Рамонтная брыгада», «Сцяпанавы дзеці», аўтар расказвае пра змены, якія адбываюцца ў жыцці беларускага сялянства з прыходам савецкай улады. Мы адчуваем у гэтых творах рост мастака-рэаліста. Ён ужо ўмее выбраць з бачанага найбольш характэрнае, найбольш важнае. Усё менш спыняецца яго позірк на другарадных з'явах, на малазначных дэталях.

З вялікай радасцю сустрэў Кузьма Чорны гістарычны акт 17 верасня 1939 года, калі беларускі народ уз'яднаўся ў адзінай сям'і братніх народаў нашай

сацыялістычнай Радзімы. Гэта было ажыццяўленнем уласнай заповітнай мары пісьменніка. З ліку твораў Чорнага, прысвечаных тэме ўз'яднання беларускага народа, змешчаны ў зборніку два апавяданні — «Дарагуся» і «Зямля».

Асаблівым майстэрствам вылучаюцца змешчаныя ў кніжцы апавяданні «Маленькая жанчына», «Матчына благаслаўненне», «Бацька», «Вялікае сэрца», напісаныя ў час Вялікай Айчыннай вайны, у апошнія гады жыцця пісьменніка. Кожнае з іх прасякнута пачуццём палымянага савецкага патрыятызма, нязмернай любоўю да Радзімы і нянавісцю да яе ворагаў. У гэтых апавяданнях, таксама, як і ў буйных творах, прысвечаных гераічнай барацьбе савецкіх людзей супроць гітлераўскіх захопнікаў (незакончаныя раманы «Вялікі дзень», «Сквіпеўскі лес», «Пошукі будучыні»), аўтар раскрывае ўсю згубнасць для простага чалавека — гарапашніка і стваральніка — імперыялістычных захопніцкіх войн. Пісьменнік сцвярджае неўміручасць і непераможнасць народа, які змагаецца за сваю незалежнасць, за сваё нацыянальнае існаванне, за сваю сацыялістычную дзяржаўнасць.

З вялікай рэалістычнай сілай паказвае Кузьма Чорны ў гэтых творах гераізм звычайных, простых і непрыкметных савецкіх людзей, апавядае аб самаадданай барацьбе народа, аб яго пакутах у часы гітлераўскай акупацыі. На прыкладзе індывідуальнага лесу паасобных савецкіх людзей паўстае перад чытачом лёс беларускага народа ў цяжкія дні гістарычных выпрабаванняў.

Вось стары калгаснік-садавод з апавядання «Бацька», ціхі, рахманы чалавек, які мірна і спакойна пражыў сваё жыццё ў руплівай стваральнай працы. Фашысты забілі яго дачку і ўнука. Яны шукаюць па хатах яго сына Юрася. «—Што ім трэба?» — думае наіўна стары чалавек. «—Хто іх зваў сюды? Што ім да таго, як тут жывуць людзі, і што Юрась комсамалец, і хто іншы — ці комсамалец, ці комуніст, ці хто-б ён ні быў. Хто іх ведаў, хто іх чапаў?» Мірны і лагодны чалавек забівае рыдлёўкай гітлераўскага салдата і далучаецца да партызан, сярод якіх знаходзіцца і яго сын Юрась. Аўтар падкрэслівае, што нават у самых складаных, надзвычайных абставінах савецкі чалавек адчувае сябе гаспадаром сваёй роднай зямлі. Пасля бою, у час якога былі знішчаны гітлераўцы ў вёсцы, стары калгасны садавод «ішоў сцэжкаю паўз дарогу, пад раскідзістым веццем пасаджаных ім дрэў, і ведаў, што праз усё жыццё будзе бачыць іх і яны будуць тут вечна расці».

Героі Чорнага ў большасці сваёй сціплыя, працавітыя, сямейныя людзі старэйшых пакаленняў, якія спазналі і цяжкасць бяспраўнага паднявольнага існавання ў мінулым і радасць вызваленнай стваральнай працы ў сучасныя дні. Такім з'яўляецца і Пархвен Катлубовіч, герой апавядання «Вялікае сэрца». Гэты ціхі і непрыкметны, нават «рыху смешны чалавек, апынуўшыся ў

надзвычайных абставінах, робіцца сапраўдным героем, пускае пад адхон гітлераўскі поезд, выратаўвае ад расстрэлу аднавяскоўцаў.

Творы Кузьмы Чорнага, прысвечаныя ўсенароднай барацьбе з гітлераўскімі захопнікамі, трагічны па свайму зместу, аваяны глыбокім чалавечым смуткам, прасякнуты вялікай і непакіснай верай у непераможнасць народа. Жыццё ў іх заўсёды перамагае смерць. Гінуць паасобныя людзі, дарослыя і дзеці, але народ застаецца жыць, народ нельга знішчыць, народу належыць будучыня.

Для таго, каб лепш раскрыць ідэйны змест твору, больш яскрава намаляваць вобразы, характары людзей, Кузьма Чорны часта карыстаўся малюнкамі прыроды. Ён быў выдатным майстрам пейзажу.

На фоне беларускай прыроды дзейнічаюць, змагаюцца і перамагаюць яго героі. У пазнейшых творах пісьменніка прырода нібы жыве адным жыццём з народам, падзяляе з ім радасць і гора, падтрымлівае і суцішае яго ў хвіліны цяжкіх выпрабаванняў, дапамагае змагацца з ворагамі. Праз пейзаж, праз вобразы роднай прыроды раскрываецца ў Чорнага пачуцце патрыятызма, любові да Радзімы, да свайго народа.

Метафарычным увасабленнем моцы, непакіснай цвёрдасці і непераможнасці народа з'яўляецца шматвяковы дуб на гародзе ў Пархвена Катлубовіча («Вялікае сэрца»). Гэты дуб узвышаецца над усёй навакольнай мясцовасцю. Вершаліна яго перашкаджала гітлераўцам, якія захапілі мястэчка, наглядаць за дарогай, адкуль маглі з'явіцца партызаны. Камендант загадаў знішчыць дуб. Але зрабіць гэта не ўдалося. Фашысты спрабавалі спілаваць старое дрэва, падпальвалі яго, а яно ўсё стаяла, як непераможны волат. І калі Пархвен Катлубовіч вярнуўся вясной у родную вёску, «ён убачыў у небе чорны высокі ствол без галля і толькі адна тоўстая і таксама чорная галіна знізу зелянелася густымі новымі парасткамі».

У зборніку змешчана трынаццаць твораў выдатнага беларускага пісьменніка-рэаліста. Яны адносяцца да розных перыядаў літаратурнай дзейнасці Кузьмы Чорнага і даюць пэўнае ўяўленне аб яго творчым шляху, аб станаўленні пісьменніка.

Нельга аднак не адзначыць некаторыя недахопы гэтага выдання.

Кніжка разлічана ў асноўным на чытача школьнага ўзросту. Таму варта было-б, на нашу думку, даць у канцы зборніка кароткія, але змястоўныя заўвагі да кожнага твору, адзначыць дату яго напісання. Кампіляцыйная прадмова, якая дадзена ў пачатку зборніка, занадта павярхоўна.

Выданне зборніка апавяданняў Кузьмы Чорнага з задавальненнем сустрачаюць не толькі школьнікі, на якіх разлічана кніжка, але і дарослыя чытачы.

Віталій ВОЛЬСКИ.

КУЛІНАРЫЯ

ПАШТЭТ З ФАСОЛІ

Фасолю адварыць, працерці, змяшаць з падсмажанай цыбуляй, дадаць расліннае масла, соль, воцат, перац, усё добра перамяшаць, пакласці на талерку і астудзіць.

На 1 шклянку фасолі — 2—3 ст. лыжкі расліннага масла, 1 галоўку цыбулі.

ІКРА З БУРАКОЎ

Буракі прамыць, зварыць, ачысціць ад скуркі і прапусціць праз мясарубку. У атрыманае пюрэ пакласці цукар, масла, лімонную цэдру і выціснуць сок лімона (або разведзеную лімонную кіслату). Усё гэта перамяшаць і паставіць у каструлі на агонь (на 5—10 хвілін), часта памешваючы, каб маса не прыгарэла.

Астудзіўшы, пакласці ікру ў салатнік.

На $\frac{1}{2}$ кг сырых буракоў — 2—3 ст. лыжкі цукру, 2 ст. лыжкі слівачнага масла, $\frac{1}{2}$ лімона.

БАРАНІНА, ТУШОНАЯ З ГАРОДНІНАЙ

Бараніну добра абмыць, нарубіць невялікімі кавалкамі і, не выймаючы касцей, скласці ў каструлю і заліць 2—3 шклянкамі гарачай вады. Каструлю накрыць крышкай і паставіць на агонь. Як толькі вада закіпіць, дадаць 2—3 бульбіны, соль і гатаваць 1 гадзіну. Пасля гэтага бараніну перакласці шумоўкай у неглыбокую каструлю; зверху бараніны пакласці ачышчаную і прамытую капусту, нарэзаную кубікамі моркву, цыбулю, рэпу і буль-

бу, нарэзаная долькамі, лаўровы ліст (1—2 лісцікі), 5—8 гарошын перцу (або $\frac{1}{10}$ шт. стручковага) і 4—5 шт. гваздзікі. З бульёну дастаць звараўную бульбу, працерці яе праз валасянае сита, змяшаць з працэджаным бульёнам, якім заліць мяса і гародніну, і паставіць варыць на слабы агонь на 30—40 хвілін.

Пры падачы на стол пасыпаць зверху зеленню пятрушкі або ўкропам.

На 500 г бараніны — 600 г бульбы, 2 шт. морквы, 1 галоўку цыбулі, 1 рэпу і 200 г капусты.

ГАЛУБЦЫ З ГАРОДНІНЫ

Качан капусты ачысціць, выразаць качарыжку, апусціць качан у падсолены вар і варыць 10—20 хвілін. Пасля гэтага качан капусты пакласці на сита, даць сцячы вадзе, разабраць на асобныя лісці, якія раскласці на сталі. Сцяблы лісцяў трэба размякчыць цяпкай або зрэзаць нажом. На падрыхтаваны такім чынам лісці капусты пакласці гароднінны фарш (гл. ніжэй) і закруціць яго ў лісці, надаючы галубцам прадаўгаватую форму. Галубцы абсмажыць на патэльні з маслам, скласці ў неглыбокую каструлю, дадаць смятану, тамат-пюрэ, накрыць каструлю крышкай і паставіць тушыць на слабы агонь або ў гарачую духоўку на 30—40 хвілін. У час тушэння галубцы трэба некалькі раз паліваць соусам. Гатовыя галубцы перакласці на блюда і паліць соусам, у якім яны тушыліся.

На 1 кг капусты — 3—4 шт.

морквы, 2—3 галоўкі цыбулі, па 1 шт. пятрушкі і сельдэрэю, 2 памідоры, 1 шклянку смятаны, па 2 ст. лыжкі тамат-пюрэ і масла.

ФАРШ З ГАРОДНІНЫ

Ачышчаную і прамытую гародніну нарэзаць саломкай і падсмажыць на масле, дадаць нарэзаная долькамі памідоры і яшчэ раз прасмажыць на працягу, прыкладна, 5 хвілін. Пасля гэтага пакласці соль, перац, дробна нарэзаную зелень пятрушкі.

На 5 шт. морквы, 3 шт. цыбулі, 1 шт. пятрушкі або сельдэрэю і 2 памідоры — 3 ст. лыжкі масла.

МІНДАЛЬНАЕ ПЯЧЭННЕ

Для прыгатавання пячэння міндаль трэба раней ашпарыць, ачысціць ад скуркі і паставіць сушыць у цёплае месца. Высушаны міндаль дробна стаўчы ў ступцы, пакрыху дадаючы яечныя бялкі (2—3) і цукар.

У атрыманую міндальную масу дадаць астатнія бялкі, добра вымешаць і прагрэць; затым злёгка астудзіць, дадаць муку і перамяшаць; пасля гэтага перакласці ў канвэрт і выпусціць у выглядзе невялікіх аладак на аркуш паперы.

Падрыхтаванае пячэнне пакласці на бляшаны ліст і паставіць выпякаць у негарачую духоўку.

У час выпечкі пячэнне павіна зарумяніцца і добра падсохнуць. Калі пячэнне будзе гатова, разам з паперай перакласці яго на сурветку, злёгка змочаную вадой.

Як толькі пячэнне будзе адставаць ад паперы, яго трэба зняць і пакласці ў вазу.

Міндальнае пячэнне можна скласці па два пячэнні разам, змазаўшы плоскі бок адной палавінкі гарачым мармеладам, павідлам або разагрэтым шакаладам.

На 200 г. міндаля — $1\frac{3}{4}$ шклянкі цукру, 6 бялкоў і $\frac{1}{2}$ шклянкі мукі.

МУС СА СВЕЖЫХ ЯБЛЫКАЎ

Яблыкі прамыць і нарэзаць тонкімі лустачкамі, выкінуўшы семечкі. Заліць яблыкі $2\frac{1}{2}$ шклянкамі гарачай вады і звярнуць іх да мяккасці. Зліць сок у другую пасуду, працадзіць яго праз марлю, а яблыкі працерці праз чыстае сита.

У яблычны сок пакласці цукар і замочаную жалатыну. Увесь час памешваючы, давесці сіроп да кіпення і астудзіць. Астуджаны сіроп выліць у глыбокую каструлю, пакласці туды-ж яблычнае пюрэ, крыху ваніліну і ўзбіваць металічным венічкам да ўтварэння пеністай масы. Як толькі маса злёгка загусцее, яе хутка разліць у формы або вазачкі і астудзіць.

Мус з іншых свежых фруктаў робяць такім-жа спосабам.

На 250 г. яблыкаў — $\frac{3}{4}$ шклянкі цукру, 15 г жалатыны.

МУС ЖУРАВІННЫ З МАННЫМІ КРУПАМІ

У каструлю пакласці прамытыя перабраныя журавіны і драўляным пестікам добра іх расціснуць, дадаць $\frac{1}{3}$ шклянкі гатаванай вады і выціснуць праз марлю. Атрыманы сок паставіць у халоднае месца. Выжымкі ад ягад заліць 3 шклянкамі вады і праварыць на працягу 5 хвілін, пасля чаго працадзіць і на атрыманым адвары заварыць манныя крупы, усыпаючы іх у кіпачы адвар паступова, пры памешванні.

Пасля 20 хвілін павольнага кіпення ўсыпаць цукровы пясок, даць масе закіпець і зняць з агню. У звараўную масу ўліць выціснуты раней сок і ўзбіць венічкам да стану густой пены. Пры павелічэнні масы ў аб'ёме ў два разы разліць яе ў вазачкі і вынесці ў халоднае месца. Да журавіннага мусу можна падаць халоднае маляко.

На 1 шклянку журавін — 1 шклянку цукру, 3 ст. лыжкі манных круп.

На першай старонцы вокладкі: **Першы дэкрэт Совецкай ўлады.** 3 карціны мастака А. Сегала.

На чацвертай старонцы вокладкі: **Уборка яблыкаў у соўгасе «Брылава» Гомельскага раёна.**

Фото М. Мінковіча.

Цана 1 руб. 50 кап. Да гэтага нумара прыкладаецца выкрайка

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04834.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Падпісана да друку 7/Х-53 г.

Друкарня імя Сталіна. Мінск. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 50.000 экз. Зак. 579.

